

Årsredovisning 2020

UHM-2021-0042

Generaldirektören har ordet

2020 var sannerligen ett speciellt år. Den pandemi som bröt ut drabbade oss alla på många olika sätt och den pågår fortsatt medan detta skrivs. Den har verkligen satt ljuset på hur viktiga de offentliga affärerna är för ett robust samhälle. Tyvärr har den också visat på brister i beredskapen för att leverera varor och tjänster i en krissituation. Jag har även sett prov på vår verksamhets omställningsförmåga. När pandemin bröt ut uppdaterade Upphandlingsmyndigheten snabbt stöden för upphandling i akuta situationer och för statsstöd, men vi bidrog också med att stötta Socialstyrelsen i de EU-gemensamma upphandlingarna.

Trots den pågående pandemin stannade inte arbetet för ett mer hållbart samhälle av. Det gläder mig att allt fler inser vilken potential det finns i att använda de närmare 800 miljarder kronor, som offentlig sektor årligen anskaffar för, som ett verktyg för omställning. Det finns många goda exempel där offentliga organisationer tar ansvar för att driva på, och några har vi sammanfattat i årets Trendens.

För att få full effekt av den offentliga upphandlingen behöver den utvecklas. Politiker och chefer måste skapa ändamålsenliga inköpsorganisationer som ger goda förutsättningar för samverkan mellan alla nödvändiga kompetenser. Att majoriteten av de upphandlande organisationerna upplever att miljömässigt hållbara inköp hindras av brist på tid och att specialister inte deltar i inköpsarbetet vittnar om att det behövs en bättre styrning och organisering av de offentliga inköpen.

Även om utvecklingen av de offentliga inköpen inte kommit så långt som är nödvändigt ser jag en drivkraft framåt, och resultaten börjar komma. Användningen av funktionskrav ökar, antalet överprövningar minskar och det genomsnittliga antalet anbud per upphandling ökar. Det visar på en ökad mognad i det offentliga inköpsarbetet, med ökad tillit till marknadens förmåga att utveckla nya lösningar. Det är steg i rätt riktning, men fortfarande behöver det bli mer attraktivt att delta i offentliga affärer. Hur de offentliga upphandlingarna utformas är en viktig komponent för att lyckas med det.

Jag är stolt över stöden som Upphandlingsmyndigheten tagit fram under året. Vi har nu stöd inom många viktiga områden för offentlig upphandling och statsstöd. Som en liten myndighet med ett stort uppdrag är det absolut nödvändigt att ta hjälp av den digitala utvecklingen för att nå ut med stöden och kunna ge den service som förväntas av oss. Under året har vi gjort ett omfattande arbete där vi utvecklat våra digitala tjänster. Nu har vi en digital plattform att växa och utvecklas med som blir ett digitalt kunskapsnav i den offentliga affären.

Den 1 januari 2021 började vi samla in uppgifter för statistik om offentlig upphandling. I vårt nya uppdrag som statistikmyndighet behövde vi få såväl de juridiska som tekniska lösningarna på plats. Det var ett utvecklingsarbete som krävde mycket resurser och som skulle leverera med snäva tidsramar. Det klarade vi. Den kommande statistiken om offentlig upphandling blir ett viktigt bidrag till en mer faktabaserad styrning av de offentliga inköpen.

Samtidigt är det tydligt att förväntningarna ökar på att offentlig upphandling ska göra skillnad inom många områden. Det framgår inte minst av olika politiska handlingsplaner och överenskommelser. Vårt deltagande efterfrågas allt mer från en bredd av aktörer. Det är naturligtvis glädjande, men det finns utmaningar i att möta alla de olika behoven och samtidigt upprätthålla aktuella och effektiva stöd. För att klara detta inom befintliga ramar behöver vi se över vår portfölj och anpassa ambitionsnivåerna till att göra nytta inom de områden som får mest effekt.

Slutligen vill jag rikta ett tack till alla medarbetare. Det annorlunda året 2020 har ställt stora krav på verksamhetens flexibilitet och jag är både stolt och tacksam över att hela organisationen klarat av att fullgöra leveranserna på distans, med hjälp av digitala verktyg. Jag tror att många av de nya arbetssätt vi nu tillämpar har kommit för att stanna och det blir spännande att se hur vi tar oss an arbetslivet efter pandemin.

Inger Ek

Stockholm i februari 2021

Innehåll

Om årsredovisningen	5
Resultatredovisning	8
1. Offentlig upphandling som strategiskt verktyg för en god affär	8
2. En effektiv och rättssäker offentlig upphandling som främjar en mångfald av leverantörer	19
3. En offentlig upphandling som är miljömässigt och socialt hållbar och som främjar innovationer	34
4. Vägledningsfunktion för statsstöd	52
5. Interna mål	58
Finansiell redovisning	70
6. Resultaträkning	71
7. Balansräkning	72
8. Anslagsredovisning	74
9. Tilläggsupplysningar och noter	75
10. Sammanställning över väsentliga uppgifter	85
Bilagor	86

Om årsredovisningen

I Upphandlingsmyndighetens årsredovisning redovisas resultaten, intäkterna och kostnaderna för Upphandlingsmyndighetens verksamhet.

Upphandlingsmyndighetens uppdrag

Upphandlingsmyndigheten har det samlade ansvaret för att utveckla, förvalta och stödja den upphandling som genomförs av upphandlande myndigheter och enheter samt leverantörer.

Vi ska verka för en rättssäker, effektiv samt socialt och miljömässigt hållbar upphandling till nytta för medborgarna och näringslivets utveckling. Vi ska även bidra till att den offentliga upphandlingens strategiska betydelse tas till vara och att den bidrar till att främja innovativa lösningar.

Myndigheten ska även ge vägledning i statsstödsfrågor till kommuner och regioner.

Resultatredovisning

I resultatredovisningen analyserar och bedömer Upphandlingsmyndigheten verksamhetens resultat och dess utveckling. Resultaten redovisas i förhållande till de uppgifter som framgår av myndighetens instruktion samt de mål och krav som regeringen har angett i regleringsbrev eller andra beslut.

Resultatredovisningen är indelad efter dels *inriktningsmålen* i den nationella upphandlingsstrategin, dels stadsstödsverksamheten.¹ Inriktningsmålen och statsstödsverksamheten har sedan delats in i fyra målområden som redovisas i var sitt kapitel:

- Kapitel 1. Offentlig upphandling som strategiskt verktyg för en god affär
- Kapitel 2. En effektiv och rättssäker offentlig upphandling som främjar en mångfald av leverantörer
- Kapitel 3. En offentlig upphandling som är miljömässigt och socialt hållbar och främjar innovationer
- Kapitel 4. Vägledningsfunktion för statsstöd

Vi redovisar resultat i förhållande till *effektmål*. Vi har operationaliserat inriktningsmålen i den nationella upphandlingsstrategin och målet för statsstödsverksamheten till ett eller flera effektmål. Effektmålen beskriver önskade framtida tillstånd kopplat till inriktningsmålen eller statsstöd. Vilka effektmålen är presenteras i inledningen för respektive inriktningsmåls avsnitt.

I kapitel 5 redovisar vi slutligen resultat i förhållande till Upphandlingsmyndighetens interna långsiktiga mål. I dagsläget kan vi inte bryta ner alla resultat på effektmålnivå.

¹ Resultatredovisningens indelning har förändrats jämfört med föregående år då den var indelad efter Upphandlingsmyndighetens långsiktiga mål. Förändringen har vidtagits för att resultatredovisningen ska leva upp till de nya reglerna i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag som trädde i kraft 2019.

Därför använder vi de långsiktiga målen under en övergångsperiod, tills vi har tekniska förutsättningar att bryta ner resultaten. Dessa mål utgör därmed inte en del av indelningen av årsredovisningen.

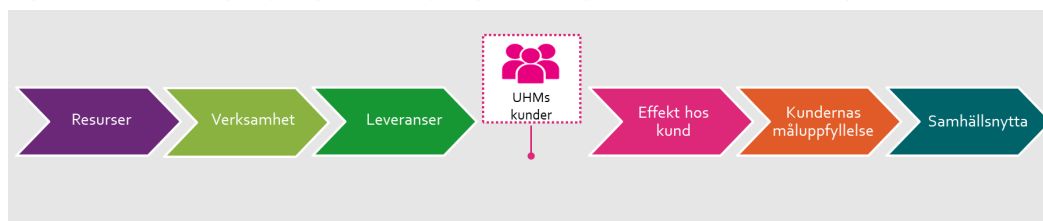
Upphandlingsmyndighetens kunder

Kund är den eller de som vi finns till för och för vilka vi vill skapa ett värde. En kund är den person eller organisation som praktiskt använder och nyttjar våra produkter eller tjänster. Upphandlingsmyndighetens primära kundgrupper är offentliga organisationer samt företag och organisationer med intresse av att delta i offentliga affärer.

Genomförande

Som stöd för våra resultatanalyser och bedömningar använder vi verksamhetslogik (se figur 1 nedan). Verksamhetslogiken beskriver det tänkta sambandet mellan de resurser som Upphandlingsmyndigheten förvaltar, den verksamhet vi bedriver, det vi levererar till våra kunder, att kunderna tar del av våra (UHM:s) leveranser, effekten av leveranserna på kundernas verksamhet och om kundernas inköp skapar samhällsnytta.

Figur 1. Upphandlingsmyndighetens myndighetsövergripande verksamhetslogik

Vår utgångspunkt är att Upphandlingsmyndigheten uppfyllt sitt uppdrag när vi levererat stöd som kunderna tagit del av, stödet har hjälpt dem i deras genomförde av inköpsverksamheten och deras inköpsverksamhet skapar mer samhällsnytta.

Upphandlingsmyndigheten påbörjade utvecklingen av vår uppföljning 2019. Syftet med utvecklingsarbetet är dels att bättre uppfylla de nya kraven på resultatredovisning som började gälla 2019, dels att uppföljningen ska bidra till mer meningsfull kunskap om hur regeringen kan utveckla de offentliga affärerna samt hur Upphandlingsmyndigheten på bästa sätt kan stödja utvecklingen mot inriktningsmålen i den nationella upphandlingsstrategin och vad gäller statsstödsreglerna.

Vår ambition är att kunna bedöma om de upphandlande organisationernas uppnår effektmålen och om våra leveranser uppnår avsedd effekt. Under året har vi vidareutvecklat vår uppföljning av kundernas måluppfyllelse. Det vi nu kan bedöma kopplat till inriktningsmålen i den nationella upphandlingsstrategin är om de upphandlande organisationernas inköpsarbete sannolikt bidrar till att effektmålen uppnås. Bedömningen baseras på analyser av vilka de väsentliga möjligheterna är för de upphandlande organisationerna att uppnå målen samt vår uppföljning av huruvida de tillvaratar möjligheter.

Uppföljningen är genomförd genom en enkät till de upphandlingspliktiga organisationerna i Sverige. Totalt svarade 659 upphandlande organisationer,

svarsfrekvens var 42 procent. Vår bedömning är att resultaten är representativa för statliga myndigheter, regioner och kommuner men att det finns viss osäkerhet kring de offentligt ägda bolagen. (Läs mer om resultatens generaliserbarhet i bilaga 1.)

Som stöd för våra bedömningar har vi tagit fram resultatindikatorer och målindex för effektmålen. Resultatindikatorerna mäter i vilken utsträckning de upphandlande organisationerna tar till vara de väsentliga möjligheterna att uppnå målen. Målindex är medelvärdet av resultat på indikatorerna för respektive effektmål. Om de upphandlande organisationerna tillsammans har 20 eller lägre i målindex bedömer vi det som att det behövs en omfattande utveckling av det offentliga inköpsarbetet för att effektmålet ska uppnås. I övrigt bedömer vi resultat på målindex enligt följande:

- mellan 20 och 39 – mycket stort utvecklingsbehov
- mellan 40 och 59 – stort utvecklingsbehov
- mellan 60 och 79 – visst utvecklingsbehov
- 80 eller över – litet utvecklingsbehov.

Regeringsuppdrag

I tabell 1 nedan framgår var i årsredovisningen vi beskriver resultaten från de olika regeringsuppdragen och återrapporteringskrav vi haft under året.

Tabell 1. Upphandlingsmyndighetens regeringsuppdrag och återrapporteringskrav, 2020

Regeringsuppdrag 2020	Avsnitt	Sida
Uppdrag om förstärkt stöd till samhällsviktig verksamhet	1.3.2	17
Uppdrag att Sprida kunskap om alternativa finansiella instrument i offentlig välfärdssektor	2.3.3	28
Uppdrag om offentlig upphandling och cirkulär ekonomi	3.3.2	42
Energikrav i offentlig upphandling – regeringsuppdrag via Statens energimyndighets regleringsbrev	3.3.2	43
Uppdrag om åtgärder för att bidra till att nå klimatmålen	3.3.2	43
Uppdrag att främja minskad klimatpåverkan vid offentlig upphandling av bygg-, anläggnings- och fastighetsentreprenader	3.3.2	43
Uppdrag att bistå Miljömålsrådet	3.3.2	43/44
Uppdrag om att utveckla stöd för hur kvalitetsfrågor som avser arkitektur och gestaltad livsmiljö kan tas tillvara vid offentlig upphandling	3.3.2	44
Återrapportering av klimatmålen och Agenda 2030	3.3.2	44-45
Uppdrag att främja mer tillförlitlig och lättillgänglig information om produktionsvillkor i andra länder	3.4.2	50
Återrapportering av vägledningfunktionen för statsstödsfrågor	4.2.2	56
Uppdrag att ta emot personer med funktionsnedsättning	5.4.2	68
Uppdrag att ta emot nyanlända arbetssökande	5.4.2	68

RESULTATREDOVISNING

Offentlig upphandling som strategiskt verktyg för en god affär

1.1 Inledning	9
1.2 Det offentliga inköpsarbetet är faktabaserat och har en ändamålsenlig styrning och organisering	10
1.3 Det finns god beredskap för hur offentliga inköp ska ske i krissituationer	15

1.1 Inledning

Värdet av de upphandlingspliktiga inköpen uppgick under 2018 till 782 miljarder kronor. Det motsvarar närmare en femtedel av bnp. En mer strategisk upphandling kan möjliggöra såväl stora besparingar som flera andra positiva effekter i samhället.

I detta kapitel redovisar vi analyser och bedömningar av kundernas måluppfyllelse av inriktningsmål 1: *Offentlig upphandling som strategiskt verktyg för en god affär*, vad Upphandlingsmyndigheten levererat under året som stödjer utvecklingen mot målet och våra kostnader för arbetet. För att möjliggöra redovisning av resultat har vi operationaliserat inriktningsmålet till två effektmål som beskriver önskade framtida tillstånd för inköpsarbetet:

- Det offentliga inköpsarbetet är faktabaserat och har en ändamålsenlig styrning och organisering.
- Det finns god beredskap för hur offentliga inköp ska ske i krissituationer.

De totala kostnaderna för verksamheten inom målområdet uppgick till 29 888 tkr 2020, vilket är en ökning med 148 procent sedan 2019. Tabell 2 nedan visar kostnadsutvecklingen de tre senaste åren.

Tabell 2. Kostnader för målområde 1, 2018–2020

Målområde	2018	2019	2020
Offentlig upphandling som strategiskt verktyg för en god affär	12 667 tkr	12 064 tkr	29 888 tkr

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

Kostnadsökningen förklaras i huvudsak av de för året nya regeringsuppdragen om statistik på upphandlingsområdet och samhällsviktig verksamhet. Statistikuppdraget har omfattat både internt nedlagd tid och köp av tjänster. Vi har även gjort ett större utvecklingsarbete vilket har finansierats av lån 2020; denna kostnad kommer att belasta anslaget i form av avskrivningar och förvaltningsarbete kommande år. I uppdraget om samhällsviktig verksamhet ingår kostnader för att vi bidrog med resursförstärkningar till Socialstyrelsen och regeringen under våren för arbete relaterat till covid-19-pandemin.

I målområdet ingår även vissa kostnader för innovationsarbete som tidigare år varit mer fokuserat till målområdet 3. Under 2020 redovisas delar av dessa kostnader under målområde 1 i stället, med anledning av att vi i viss mån ändrat vårt sätt att arbeta med innovation. Nu är vårt innovationsrelaterade arbete mer integrerat i flera delar av vår verksamhet än tidigare.

1.2 Det offentliga inköpsarbetet är faktabaserat och har en ändamålsenlig styrning och organisering

För att de offentliga inköpen ska bidra till att möta samhällets utmaningar och uppnå mål för inköpsarbetet behöver det offentliga inköpsarbetet vara faktabaserat och ha en ändamålsenlig styrning och organisering. I detta avsnitt redovisar vi analyser och bedömningar av resultat för följande effektmål:

- Det offentliga inköpsarbetet är faktabaserat och har en ändamålsenlig styrning och organisering.

Upphandlingsmyndigheten har analyserat vilka de väsentliga möjligheterna är att uppnå effektmålet och följt upp i vilken utsträckning de upphandlande organisationerna tagit vara på dessa möjligheter. Vi har följt upp sju av dessa möjligheter, vilka utgör resultatindikatorer för effektmålet. I tabell 3 nedan presenteras de upphandlande organisationernas utfall på målindex och resultatindikatorerna.

Tabell 3. Upphandlande organisationers utfall på målindex och resultatindikatorer²

Målindex och resultatindikatorer	2018	2020
Målindex		53
Har styrdokument för offentlig upphandling	92	96 %
Har genomfört en organisationsövergripande spendanalys	-	37 %
Har organiserat inköpsarbetet enligt inköpskategorier	-	43 %
Har infört ett tvärfunktionellt arbetssätt	-	39 %
Har kategoristrategier och planer	-	19 %
Deltar i beställarnätverk	-	54 %
Deltar i inköpssamarbete	-	82 %

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

De upphandlande organisationerna når tillsammans 53 i målindex för effektmålet. Det är dock stor spridning i resultatet på indikatorerna, där sex av sju indikatorer ligger 10 procentenheter eller mer från målindex. Två indikatorer påverkar målindex särskilt positivt: 96 procent av de upphandlande organisationerna har styrdokument som hanterar upphandlingsfrågor och 82 procent deltar i ett inköpssamarbete.

Fyra av indikatorerna gäller kategoribaserad styrning, och det är dessa fyra som drar ner resultatet: 37 procent har genomfört en organisationsövergripande spendanalys, 43 procent har organiserat inköpsarbetet enligt inköpskategorier, 39 procent har ett tvärfunktionellt arbetssätt och det är 19 procent som har kategoristrategier eller planer.

² Uppföljningen genomförs vart annat år. Därför saknas resultat för 2019. Läs mer om målindex, indikatorer och resultatens generaliserbarhet i bilaga 1.

Vi har undersökt vilka hinder de upphandlande organisationerna upplever för att nå målen att använda inköp som medel för verksamhetsutveckling och digital omställning, uppnå bästa förhållande mellan pris och kvalitet, säkra försörjning av varor och tjänster vid krissituationer, minska inköpsens negativa miljö- och klimatpåverkan samt säkerställa skäliga arbetsvillkor vid produktion av varor och tjänster. I tabell 4 nedan presenteras de fem faktorer som flest upphandlande organisationerna upplever som hinder för att uppnå respektive mål samt andel upphandlande organisationer som upplever hindret.

Tabell 4. Faktorer som utgör hinder för att nå mål för det offentliga inköpsarbetet och hur stor andel (%) av de upphandlande organisationernas som upplever faktorn som hinder 2020³

Faktorer	Verksamhets- utveckling och digital omställning	Pris och kvalitet	Försörjning vid kriser	Miljö- och klimatpåverkan	Skäliga arbetsvillkor
Det saknas tid och personalresurser	66 %	35 %	31 %	50 %	45 %
Specialkompetens deltar inte i inköpsarbetet	23 %	16 %	9 %	41 %	24 %
Det saknas verktyg och metoder för att analysera	23 %	20 %	12 %	32 %	18 %
Avtal följs upp i för liten grad	33 %	21 %	7 %	17 %	25 %
Det är inte aktuellt – vi upplever inga hinder	8 %	24 %	24 %	11 %	22 %

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

Den faktor som flest upphandlande organisationer upplever som hinder för de fem målen är att det saknas tid och personalresurser. Det näst mest upplevda hindret är att specialister inte deltar i inköpsarbetet och det tredje är att det saknas verktyg och metoder för att analysera. Samtidigt är det mellan 8 och 24 procent av de upphandlande organisationer som inte upplever något hinder för att uppnå målet eller att frågan inte är aktuell för dem.

³ Resultaten baseras på Upphandlingsmyndighetens enkätstudie och enkätfrågor där respondenterna fick välja mellan 17 olika faktorer och välja upp till 4 faktorer som utgjorde organisations största hinder för att uppnå respektive mål. Ett svarsalternativ som de kunde välja var att de inte upplevde något hinder eller inte visste. Läs mer om enkätstudien i Bilaga 1.

1.2.1 Resultatbedömning

Det behövs en stor utveckling av de upphandlande organisationernas inköpsarbete för att de ska tillvarata möjligheterna som finns för att uppnå en faktabaserad och ändamålsenlig styrning och organisering av inköpen.

En ändamålsenlig styrning och organisering av inköpsverksamheten behövs bland annat för att uppnå inriktningsmålen i den nationella upphandlingsstrategin och minska hindren för måluppfyllelse. Vår uppföljning av utvecklingen på upphandlingsområdet visar att två av de största hindren för måluppfyllelse är att det saknas tid och personalresurser och att specialister inte deltar i inköpsarbetet.

En organisationsövergripande spendanalys är avgörande för ett faktabaserat inköpsarbete, eftersom den ger en grundförståelse för vilka varor och tjänster som utgör organisationens största inköpsområden. Förståelsen behövs bland annat för att kunna fatta strategiska beslut gällande organisering och prioritering av inköpsverksamheten. En organisationsövergripande spendanalys borde genomföras av fler än de 37 procent som gjort det i nuläget.

Att organisera inköpsarbetet enligt inköpskategorier är en väsentlig möjlighet för att främja ett tvärfunktionellt arbetssätt, ett sådant arbetssätt kan i sin tur säkerställa att nödvändig specialistkompetens deltar i inköpsarbetet. Den låga andel som organiserat inköpsarbetet enligt inköpskategorier skulle kunna förklara den höga andel som upplever det som ett hinder att specialister inte deltar i arbetet. Fler borde organisera inköpsarbetet enligt inköpskategorier än de 43 procent som gjort det i dagsläget.

Ett kategoribaserat inköpsarbete innebär bland annat att man analyserar potentialen att nå olika mål inom respektive inköpskategori, för att sedan skapa strategier för att förverkliga dessa mål. Om inköpsarbetet inte planeras på en mer övergripande nivå, och det som följd saknas prioritering av vilka de viktigaste målen är för olika inköpskategorier, finns det en risk att verksamheter försöker uppnå samtliga mål vid samtliga inköp – och att det på så vis varken blir hackat eller malet. Enbart 19 procent har kategoristrategier eller planer. Att andelen är så pass låg kan vara en orsak till att så många organisationer upplever att det saknas tid och personalresurser. Samtidigt är kategoribaserad styrning av inköp krävande, och många organisationer upplever att de saknar verktyg och metoder för att analysera, vilket skulle kunna vara en bidragande faktor till att det saknas strategier och planer för hur inköpskategorierna ska uppnå målsättningar.

Att delta i beställnätverk och inköpssamarbeten är sätt att skapa stordriftsfördelar, öka köpkraften och harmonisera efterfrågan för att driva utvecklingen på marknaden. Vi ser positivt på att så pass många tillvaratar dessa möjligheter.

1.2.2 Leveranser

Under året har Upphandlingsmyndigheten levererat stöd och kunskapsunderlag samt utvecklat upphandlingsstatistiken för att stödja utvecklingen mot en mer faktabaserad och ändamålsenlig styrning och organisering av de offentliga inköpen. Stöden är främst riktade till upphandlande organisationer och till målgrupperna inköps- och ekonomichefer, verksamhetsutvecklare och liknande funktioner samt inköpare.

Vi har uppdaterat webbstödet

Vi har genomlyst och uppdaterat samtliga tidigare publicerade webbstöd som bidrar till att det offentliga inköpsarbetet är faktabaserat och har en ändamålsenlig styrning och organisering. Arbetet har genomförts utifrån tjänstedesignmetodologi och utgått från målen att ha kundernas behov i fokus och inspirera dem att vilja lära sig mer. Detta har varit ett omfattande arbete som bidragit till att stöden nu är tydligare och mer tillgängliga.

Vi har tagit fram metodstöd för spendanalys

Våra kunder har återkommande efterfrågat ett processtöd för hur man kan analysera sina inköpskostnader genom en spendanalys som sedan kan ligga till grund för ett strategiskt inköpsarbete och ett kategoribaserat arbetssätt. Under året har vi därför tagit fram ett metodstöd för hur man genomför en spendanalys. Stödet ger kunderna bättre förutsättningar att prioritera och rikta inköpsarbetet, organisera och fördela resurser till inköpsfunktionen samt kommunicera förbättringsinitiativ och måluppfyllelse med övriga i organisationen.

Vi har tagit fram rapporten *Trendens om utvecklingen på upphandlingsområdet*

I rapporten *Trendens* redogör vi för utvecklingen på upphandlingsområdet 2020. Rapporten är utformad som ett kunskapshöjande magasin som ska ge ökad medvetenhet, kunskap och inspiration om hur träffsäker upphandling kan användas för att driva på och möta samhällsutmaningar. I rapporten har vi valt att belysa hur beslutsfattare kan arbeta strategiskt med verksamhetsutveckling och upphandling för att uppnå uppsatta mål. Exempelen i *Trendens* visar att det går att skapa positiva effekter för klimatet och stärka samhällsviktig verksamhet.

Vi har samlat in statistik om offentlig upphandling

I juli 2020 blev Upphandlingsmyndigheten statistikmyndighet på upphandlingsområdet. Uppdraget innebär att vi ska ansvara för den officiella statistiken på upphandlingsområdet och driva en nationell databas för statistik på upphandlingsområdet. Inom ramen för det nya uppdraget som statistikmyndighet har vi vidtagit flera åtgärder.

Under året har vi beslutat om föreskrifter som innehåller dels regler för insamling av uppgifter ur annonser från registrerade annonsdatabaser, dels bestämmelser om det upphandlings-id som ska åtfölja annonser om upphandling som publicerats i registrerade annonsdatabaser. Vidare har vi utvecklat och driftsatt en teknisk lösning för att samla in uppgifter från annonsdatabaser till Upphandlingsmyndigheten. Denna insamling inleds den 1 januari 2021. Därutöver har vi kommunicerat innebörden av den nya lagstiftningen och föreskrifterna till bland annat annonsdatabaser och upphandlande organisationer.

Vi har tillhandhållit statistik om offentlig upphandling

Under året har Upphandlingsmyndigheten, tillsammans med Konkurrensverket, publicerat en rapport med statistik om offentlig upphandling. Rapporten innehåller i huvudsak statistik om annonserade upphandlingar 2019. Årets rapport visar bland annat att antalet anbudsgivare per upphandling ökar och att antalet avbrutna upphandlingar minskar.

Vi har följt upp inriktningsmålen i den nationella upphandlingsstrategin

Under året har vi följt upp utvecklingen mot målen i den nationella upphandlingsstrategin, för att på så sätt möta regeringens, våra egna och andra aktörers behov av kunskap om i vilken utsträckning olika typer av upphandlande organisationer uppnår dessa mål. De första resultaten från uppföljningen presenteras i denna årsredovisning i form av målindex och indikatorer för de effektmål som operationaliserats utifrån inriktningsmålen i den nationella upphandlingsstrategin.

Vi jämför också med resultaten från 2018 års uppföljning när så är möjligt, och vi kommer att fördjupa analyser och sprida fler insikter från uppföljningen under kommande år.

Vi har deltagit i framtagandet av kompetensramverket ProcurCompEU

Upphandlingsmyndigheten har på Regeringskansliets uppdrag deltagit i framtagandet av ett EU-gemensamt kompetensramverk – The European Competency Framework for Public Procurement Professionals (ProcurCompEU). ProcurCompEU utgörs bland annat av en kompetensmatris som definierar de kompetenser och färdigheter som yrkesverksamma inom offentlig upphandling bör ha beroende på deras roll, ett bedömningsverktyg som yrkesverksamma och organisationer inom offentlig upphandling kan använda för att bedöma kompetensnivå och organisatorisk mognadsgrad samt en utbildningsplan med exempel på studieupplägg.

Kunder tar del av vår tjänst *Strategikollen*

Tjänsten *Strategikollen* lanserades i slutet av 2019. Det är en tjänst där upphandlande organisationer kan uppskatta nivån på sin organisations strategiska inköpsarbete. I tjänsten har vi utgått från de sju inriktningsmålen i den nationella upphandlingsstrategin. Tjänsten ger användarna tips på hur deras organisation kan arbeta vidare med sitt strategiska inköpsarbete, och de kan även jämföra sina resultat med andra organisationer. Under året har 3 801 användare använt tjänsten.

Eftersom detta är en ny tjänst kan vi inte se någon utveckling över tid, men vi ser ett positivt nuläge och vi bedömer att intresset för *Strategikollen* ökar i god riktning.

Vi har arrangerat och deltagit på evenemang

Upphandlingsmyndigheten arrangerar och deltar i evenemang för att nå ut med information om hur den offentliga upphandlingen kan utvecklas. I tabell 5 nedan presenterar vi resultat för hur många förfrågningar om deltagande vi fått, hur många evenemang vi deltagit i med koppling till en faktabaserad och ändamålsenlig styrning och organisering av inköpen samt hur många personer vi nått vid dessa evenemang.

Tabell 5. Antal förfrågningar och evenemang som Upphandlingsmyndigheten deltagit på med koppling till inriktningsmålet samt antalet deltagare.⁴

Resultatindikatorer	2019	2020
Antal inkomna förfrågningar om deltagande	42	55
Antal evenemang där myndigheten deltagit	26	38
Antal deltagare på evenemang	952	2 190

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

Såväl antalet förfrågningar om deltagande som antalet evenemang vi deltagit på har ökat jämfört med 2019, vilket är positivt. Vi har bland annat deltagit på evenemanget *Offentlig chef* – ett evenemang där vi bland annat talade om hur man riggar organisation för lyckade upphandlingar, *Branschrådet Almega* – ett nätverk där vi informerade om träffsäker upphandling och ett utbytestillfälle med den finska myndigheten Kompetenscentrum för hållbar och innovativ upphandling (KEINO) om respektive lands nationella upphandlingsstrategi samt uppföljning av strategier och verksamhet.

Vi har besvarat remisser

Under året har vi besvarat följande remisser med en koppling till ändamålsenlig styrning och organisering av de offentliga inköpen:

- *Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget* (SOU 2020:8)
- *Konkurrensverkets befogenheter* (Ds 2020:3), promemoria
- *Med tillit följer bättre resultat – tillitsbaserad styrning och ledning i staten* (SOU 2019:43)
- *Ett bättre premiepensionssystem* (SOU 2019:44)
- *Förslag till utvecklad reglering av upphandlingstillsynen*, promemoria (Fi2019/02619/OU).

1.3 Det finns god beredskap för hur offentliga inköp ska ske i krissituationer

Det är angeläget att offentlig sektor uppmärksammar och hanterar behovet av krisberedskap i inköpsprocessen. En förutsättning för att kunna bedöma om det finns särskilda behov av krisberedskap vid inköp är dock att den upphandlande organisationen har identifierat de samhällsviktiga verksamheter som den ansvarar för. Det är också viktigt att identifiera de beroenden som är kritiska för att verksamheterna ska fungera i händelse av kris. I detta avsnitt redovisar vi analyser och bedömningar av resultat för följande effektmål:

- Det finns en god beredskap för hur offentliga inköp ska ske i krissituationer.

⁴ Läs mer på sidan 66 om vårt deltagande i evenemang, om varför resultat för 2018 saknas och om osäkerheten i resultaten.

Upphandlingsmyndigheten har analyserat vilka de väsentliga möjligheterna är för att uppnå en god beredskap för hur offentliga inköp ska ske i krissituationer. Vi har även följt upp i vilken utsträckning de upphandlande organisationerna tagit vara på dessa möjligheter. Vi har följt upp fyra av dessa möjligheter, vilka utgör resultatindikatorerna för effektmålet. I tabell 6 nedan presenteras de upphandlande organisationernas utfall på målindex och resultatindikatorerna.

Tabell 6. Upphandlande organisationers utfall på målindex och resultatindikatorer⁵

Målindex och resultatindikatorer	2018	2020
Målindex		31
Genomför risk- och sårhetsanalys i enskilda upphandlingar	-	27 %
Följer upp avtals- och leverantörstrohet	-	49 %
Följer upp affärsrelationen	-	25 %
Genomför risk- och sårbarhetsanalyser på kategorinivå	-	19 %

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

De upphandlande organisationerna når tillsammans 31 i målindex för effektmålet, men det är en stor spridning vad gäller resultatet på indikatorerna. Samtliga indikatorer ligger 10 procentenheter eller mer från målindex. En indikator påverkar målindex positivt: 49 procent av de upphandlande organisationerna följer i hög utsträckning upp avtals- och leverantörstrohet. Övriga indikator drar ner målindex. 27 procent genomför risk- och sårbarhetsanalyser i hög utsträckning i samband med enskilda upphandlingar, 25 procent följer upp affärsrelationen i hög utsträckning och 19 procent har analyserat inköpskategoriernas miljöpåverkan i hög utsträckning.

1.3.1 Resultatbedömning

Det behövs en mycket stor utveckling av de upphandlande organisationernas inköpsarbete för att de ska tillvarata möjligheterna som finns för att bidra till en god beredskap för offentliga inköp i krissituationer.

För att kunna avgöra om det finns särskilda behov av krisberedskap vid ett inköp behöver organisationen ha gjort en bedömning av om hela, eller delar, av verksamheten ska betraktas som samhällsviktig. Därför är vi bekymrade över den låga andel upphandlande organisationer som i hög utsträckning genomför risk- och sårbarhetsanalyser på kategorinivå (19 procent) respektive i den enskilda upphandlingen (27 procent).

En väl fungerande affärsrelation är viktig för att skapa förtroende mellan den upphandlande organisationen och leverantören. Samhällsviktiga verksamheter är därtill beroende av fungerande relationer med avtalade leverantörer i händelse av kris, och därför bör det finnas en bra balans i ansvarsfördelningen mellan köpande och säljande

⁵ Uppföljningen genomförs vart annat år. Därför saknas resultat för 2019. Läs mer om målindex, indikatorer och resultatens generaliserbarhet i bilaga 1.

part. Dessutom behövs en god dialog både före och efter upphandlingen, för att skapa en affär där båda parter lever upp till sina åtaganden. Det är dock enbart 25 procent av de upphandlande organisationerna som följer upp affärsrelationen under avtalstiden i hög utsträckning. Den andelen behöver öka.

1.3.2 Leveranser

Under året har Upphandlingsmyndigheten haft ett regeringsuppdrag att stödja utvecklingen av högre krisberedskap inom den offentliga inköpsverksamheten. En stor del av arbetet har präglats av covid-19-pandemin. Nedan presenteras de stöd som tagits fram som en del av regeringsuppdraget. Stöden är främst riktade till upphandlande organisationer samt upphandlare, beställare, krisberedskapsansvariga, beslutsfattare och myndighetsjurister, men även leverantörer har nytta av stöden.

Vi har tagit fram ett antal vägledningar med anledning av covid-19-pandemin

I mitten av mars 2020 stod det klart att Sverige hade drabbats av covid-19-pandemin. Spridningen av sjukdomen hade stor påverkan på samhället under året; inte minst uppstod oförutsedda och akuta behov av att klara försörjningen av nödvändigt material och utrustning i hälso- och sjukvården och äldreomsorgen.

Upphandlingsmyndigheten beslutade därför att prioritera om sin verksamhet och bland annat skjuta vissa planerade leveranser på framtiden, för att möta kundernas behov av stöd och vägledning med anledning av pandemin. Dessa stödinsatser har avsett både upphandlings- och statsstödsfrågor och har främst genomförts under tiden mars–juni 2020. (Läs mer om covid-19-relaterade stöd i statsstödsregler på sidan 56-57.)

Covid-19-pandemin innebar ett stort behov av stöd och vägledning om hur upphandlingsreglerna kan tillämpas i akuta situationer. I mars 2020 tog vi därför fram och publicerade en vägledning på området; den byggde på en tidigare vägledning med anledning av flyktingkrisen hösten 2015. Vi förmedlade också information om en motsvarande vägledning från Europeiska kommissionen (2020/C 108 I/01).

Covid-19-pandemin medförde även ett behov av vägledning rörande reglerna i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU, om ändring av avtal. Reglerna uppfattas ofta som svårtolkade och svårtillämpade, och samtidigt hade såväl upphandlande organisationer som leverantörer behov av att anpassa många upphandlade avtal till nya förutsättningar under pandemin. Vi publicerade därför en vägledning kring ändringar av avtal med anledning av bland annat oförutsedda omständigheter. I vägledningen redogjorde vi för vår uppfattning om vilka ändringar av kontraktsvillkoren som upphandlingsreglerna tillåter i sådana situationer.

Under året som gått har det mesta delen av den externa kommunikationen om krisberedskap varit kopplad till covid-19-pandemin. All information om upphandling och statsstöd i samband med den akuta situation som uppstod i mars samlades på en informationssida på vår webbplats. Informationen uppdaterades kontinuerligt, och för att göra sidan känd spreds information främst på sociala medier, som nyheter på vår egen webbplats och via vårt nyhetsbrev. Det resulterade i att branschmedia plockade upp och

skrev om vårt stöd, vilket bidrog till ökad kännedom. Under den mest akuta fasen i pandemins inledning var trafiken på dessa webbsidor mycket hög.

Vi bistod Socialstyrelsen vid upphandlingar med koppling till covid-19-pandemin

Från mitten av mars till slutet av juni lånades en medarbetare ut till Socialstyrelsen för att aktivt delta i de upphandlingar som Sverige valde att ansluta sig till via den europeiska överenskommelsen *Joint Procurement Agreement* (JPA). Det rörde sig om skyddsutrustning, medicinteknik och laboratorietester. I uppdraget ingick också att koordinera Sveriges samlade behov av exempelvis läkemedel. Kunskap om de avtal som tecknades överfördes sedan till Socialstyrelsen för att möjliggöra avrop. Uppdraget utvecklades så att den utlånade resursen utsågs till gemensam kontaktpunkt för Sverige i de frågor som gällde JPA och försörjning.

Vi har samverkat och delgett andra våra erfarenheter

Under året har vi även deltagit i flera spridnings- och samverkansmöten, exempelvis vid Upphandlingsforum, ett OECD-möte om pandemins påverkan på upphandlingsområdet och Europeiska kommissionens *Subgroup on Health Public Procurement*. Vi har även besvarat ett flertal frågor kopplade till covid-19 via vår frågeservice.

Vi har sammanfattat erfarenheter under den inledande fasen av pandemin i rapporten *Coronapandemin ur ett upphandlingsperspektiv*. Rapporten innehåller en tillbakablick över hur tidigare kriser och liknande händelser har påverkat upphandlingsområdet, och vi redogör kortfattat för hur vi preliminärt avser arbeta vidare med regeringsuppdraget om upphandling till samhällsviktig verksamhet.

Vi har tagit fram ett webbstöd för upphandling av samhällsviktig verksamhet

För att skapa en beredskap för kommande kriser har vi under året tagit fram stöd och exempel som kan bidra till stärkt samverkan mellan köpande och säljande part vid upphandling av samhällsviktig verksamhet. Stöden tar sin utgångspunkt i en målgrupps- och behovsanalys som genomförts i form av djupintervjuer med krisberedskapsansvariga, verksamhetssakkunniga, upphandlare och leverantörer.

Vi har tagit fram och publicerat ett nytt stöd baserat på den befintliga vägledningen *Upphandling till samhällsviktig verksamhet*. Stödet utgörs av ett rollindelad webbstöd som tar sin utgångspunkt i en målgrupps- och behovsanalys, för att säkerställa att vi når de roller där stödet kan ge störst effekt. Stödet utgår från vår inköpsmodell och riktar sig till båda sidor av den offentliga affären. Till stödet har vi även tagit fram ett presentationsmaterial som stöd för kommunikationsåtgärder vid seminarier och konferenser samt lärande exempel, vilka bland annat publicerats i *Trendens*.

2

RESULTATREDOVISNING

En effektiv och rättssäker offentlig upphandling som främjar en mångfald av leverantörer

2.1 Inledning	20
2.2 Inriktningsmål 2: Effektiva offentliga inköp	21
2.3 Inriktningsmål 3: En mångfald av leverantörer och en välfungerande konkurrens	25
2.4 Inriktningsmål 4: En rättssäker offentlig upphandling	29
2.5 Frågeservice	32

2.1 Inledning

Effektiva inköpsprocesser och väl fungerande konkurrens med en mångfald av leverantörer är en förutsättning för att de offentliga inköpen ska kunna tillgodose samhällets behov på bästa sätt. Upphandlingar som genomförs i strid med lagstiftningen kan leda till stora konsekvenser för både upphandlande organisationer, leverantörer och medborgare: Avtal kan inte tecknas i tid, verksamhet kan inte genomföras enligt plan och medborgarna riskerar att stå utan den service de förväntar sig. Detta kan i nästa led skada allmänhetens förtroende för offentlig sektor och försämra den offentliga marknaden.

För att den offentliga upphandlingen ska bidra till såväl nytta för medarbete och medborgare som till andra samhällsnyttor behöver den vara effektiv, rättssäker och tillvarata konkurrensen på marknaden. I detta kapitel redovisar vi analyser och bedömningar av kundernas måluppfyllelse av följande inriktningsmål:

- 2 - Effektiva offentliga inköp
- 3 - En mångfald av leverantörer och en välfungerande konkurrens
- 4 - En rättssäker offentlig upphandling.

Vi redovisar även vad Upphandlingsmyndigheter levererat 2020 som stödjer utvecklingen mot dessa mål samt våra kostnader för arbetet.

De totala kostnaderna för verksamheten inom målområdet uppgick till 26 464 tkr 2020, vilket är en minskning med cirka 11 000 tkr jämfört med 2019. Tabell 7 nedan visar kostnadsutvecklingen de tre senaste åren.

Tabell 7. Kostnader för målområde 2, 2018–2020

Målområde	2018	2019	2020
En effektiv och rättssäker offentlig upphandling som främjar en mångfald av leverantörer	31 561 tkr	37 473 tkr	26 464 tkr

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

De minskade kostnaderna förklaras till stor del av resurs- och kompetensbrist främst inom områdena affärsmässigt och juridiskt upphandlingsstöd samt att befintliga resurser har behövt prioriteras om.

2.2 Inriktningsmål 2: Effektiva offentliga inköp

De regler som styr offentlig upphandling kan i vissa delar vara komplicerade att tillämpa. Utmaningarna som finns för effektiva inköp är kopplade både till tolkningen av regler och rättspraxis och till tillämpning av reglerna på ett ändamålsenligt sätt. I detta avsnitt redovisar vi analyser och bedömningar av resultat för följande effektmål:

- Upphandlingsreglerna, andra regler som påverkar offentlig upphandling och lag om valfrihetssystem tillämpas så att de offentliga inköpen planeras, genomförs och följs upp på ett ändamålsenligt sätt.

2.2.1 De offentliga inköpen planeras, genomförs och följs upp på ett ändamålsenligt sätt

Upphandlingsmyndigheten har analyserat vilka de väsentliga möjligheterna är för att uppnå effektmålet om att de offentliga inköpen planeras, genomförs och följs upp på ett ändamålsenligt sätt samt följt upp i vilken utsträckning de upphandlande organisationerna använder sig av dessa möjligheter. Vi har följt upp tio av dessa möjligheter, vilka utgör resultatindikatorer för effektmålet. I tabell 8 nedan presenteras de upphandlande organisationer utfall på målinde och resultatindikatorerna.

Tabell 8. Upphandlande organisationers utfall på målinde och resultatindikatorer ⁶

Målinde och resultatindikatorer	2018	2020
Målinde		53
Genomför marknadsanalyser vid planering av enskilda upphandlingar	-	51 %
Genomför behovsanalys vid planering av enskilda upphandlingar	-	71 %
För dialog med leverantörer innan upphandling	42 %	41 %
För dialog med leverantörer under upphandling	17 %	20 %
För dialog med leverantörer efter upphandling	50 %	48 %
Följer upp leveransavvikelser	-	53 %
Följer upp avtals- och leverantörstrohet	-	49 %
Digital upphandlingsprocess	84 %	86 %
Digital beställningsprocess	43 %	44 %
Digital faktureringsprocess	54 %	67 %

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

De upphandlande organisationerna når tillsammans 53 i målinde för effektmålet. Det är en viss spridning i resultatet, där sex av tio indikatorer ligger 10 procentenheter eller mer från målinde. Tre indikatorer påverkar målinde positivt: 71 procent av de upphandlande organisationerna arbetar i hög utsträckning med behovsanalys, 86 procent använder sig av digitala upphandlingsverktyg och 67 procent har infört e-faktura i hög

⁶ Uppföljningen genomförs vart annat år. Därför saknas resultat för 2019. Läs mer om målinde, indikatorer och resultatens generaliserbarhet i bilaga 1.

utsträckning. Det som drar ner målindex är att 20 procent för dialog under upphandlingarna i hög utsträckning och att 41 procent för dialog innan upphandling i hög utsträckning.⁷ Det är små förändringar i resultatet på indikatorerna 2020 jämfört med 2018 förutom för en indikator: det är 13 procentenheter fler som anger att de har infört digital faktureringsprocess i hög utsträckning.

Resultatbedömning

Det behövs en stor utveckling av de upphandlande organisationernas inköpsarbete för att de ska tillvarata möjligheterna som kan bidra till att upphandlingsreglerna, andra regler som påverkar offentlig upphandling och lagen om valfrihetssystem tillämpas så att de offentliga inköpen planeras, genomförs och följs upp på ett ändamålsenligt sätt.

Att genomföra behovsanalyser vid planering av upphandlingar är viktigt, eftersom sådana analyser bland annat ligger till grund för hur krav på upphandlingsföremålet utformas; matchar inte kraven behovet kommer inte heller varorna eller tjänsterna möta inköpsbehovet. Vi ser därför positivt på att det är så många som 71 procent som genomför behovsanalyser i samband med enskilda upphandlingar i hög utsträckning.

Vi ser även positivt på att andelen som infört digital faktureringsprocess har ökat från 54 till 67 procent, men med tanke på att det är obligatoriskt med e-faktura sedan 2019 anser vi att resultatet bör vara högre. En förklaring kan dock vara att det finns viss eftersläpning då regelverket gäller avtal som ingåtts efter den 1 april 2019.

Dialog med leverantörer före upphandling är en mycket väsentlig möjlighet för effektiva inköp. Denna dialog behövs bland annat för att genomföra välgrundade marknadsanalyser och utforma ändamålsenliga upphandlingsdokument. Det bidrar även till att öka rättssäkerheten och leverantörs mångfalden samt till att tillvarata marknadens innovationsförmåga (läs mer om det i kapitel 3). Med tanke på hur viktigt det är med dialog innan upphandling hade det varit önskvärt att andelen upphandlande organisationer som för dialog innan upphandling hade ökat. Dessvärre har utvecklingen gått marginellt neråt.

Digitala beställningsprocesser gör beställningar enklare och mer effektiva. De innebär även en standardisering som minskar utrymmet för felaktig hantering. Den information som genereras via e-handelssystemet är dessutom ett viktigt underlag för att kunna uppnå ett faktabaserat inköpsarbete såväl för de upphandlande organisationerna som nationellt. Vi är därför bekymrade över att inte ens hälften av de upphandlande organisationerna tillvaratar denna möjlighet.

⁷ Det finns en risk att respondenterna inte ser anbudspresentationer samt frågor och svar som dialog, vilket innebär att resultat kan vara lägre än vad det borde vara.

2.2.2 Leveranser

Vi har under året genomfört ett omfattande arbete där vi genomlyst och uppdaterat samtliga tidigare publicerade webbstöd, vilket bidrar till mer effektiva och ändamålsenliga inköpsprocesser. Arbetet har genomförts utifrån tjänstedesignmetodologi och utgått från principerna om att ha kundernas behov i fokus och inspirera dem att vilja lära sig mer. Stöden är nu tydligare och mer tillgängliga.

Vi har även tagit levererat nya webbstöd för att stödja en utveckling av effektiva inköp. Stöden är riktade till upphandlande organisationer, främst till målgrupperna upphandlare och beställare.

Vi har tagit fram webbstöd för upphandling av koncessioner

Reglerna om upphandling av koncessioner är förhållandevis nya, och området har tidigare i princip varit oreglerat. Genom att tillhandahålla ett stöd om reglerna i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner, LUK, kan kunskapen hos upphandlande myndigheter och enheter om hur reglerna ska tolkas och tillämpas i praktiken öka.

Vi har tagit fram information till en EU-gemensam digital ingång

EU:s förordning om en gemensam digital ingång (EU/2018/1724) innebär att EU:s samtliga medlemsstater digitalt ska informera om och ge tillgång till digitala tjänster inom flera områden, till exempel hur ett företag kan lämna anbud i en offentlig upphandling i respektive land. Syftet med förordningen är främst att underlätta för privatpersoner och företag att sälja på hela den inre marknaden.

Upphandlingsmyndigheten har upprättat information gällande offentlig upphandling i Sverige och valt att publicera denna på [verksam.se](https://www.verksam.se).

Informationsförvaltning e-Certis

Under året har det skett en rättsutveckling avseende möjligheten att få tillgång till uppgifter om betalning av skatter och socialförsäkringsavgifter inom Europeiska unionen. Vi har därför avvaktat med att uppdatera webbverktyget e-Certis i avvaktan på att rättsläget klarnar.

Vi har arrangerat och deltagit på evenemang

Upphandlingsmyndigheten arrangerar och deltar i olika evenemang för att nå ut med information om hur den offentliga upphandlingen kan utvecklas. I tabell 9 nedan presenterar vi hur många förfrågningar om deltagande vi fått, hur många evenemang vi har deltagit på med koppling till effektiva inköp och hur många personer vi nått vid dessa evenemang.

Tabell 9. Antal förfrågningar och evenemang som Upphandlingsmyndigheten deltagit på med koppling till inriktningsmålet samt antalet deltagare.⁸

Resultatindikatorer	2019	2020
Antal förfrågningar om deltagande	27	18
Antal evenemang där myndigheten deltagit	22	12
Antal deltagare på evenemang	967	1 039

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

Såväl antalet förfrågningar om deltagande och antalet evenemang där vi deltagit har minskat jämfört med 2019. Covid-19-pandemin kan förklara en del av minskningen. Vi har bland annat deltagit på: *E-handelsdagarna* – en årlig konferens där vi tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Kammarkollegiet och Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) anordnar och medverkar med den senaste informationen inom området e-handel, *Upphandlingsdialog Dalarna* – en konferens där vi presenterade dynamiska inköpsystem (DIS).

Vi har besvarat remisser

Under året har vi besvarat följande remisser med koppling till en effekt offentlig upphandling:

- *Förslag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om informations säkerhet och föreskrifter om it-säkerhet för statliga myndigheter (2019-14545 /2019-14546)*
- *Förslag på Principer vid tillgängliggörande av information för vidareutnyttjande, Myndigheten för digital förvaltning (DIGG)*
- *Ändringar i upphandlingsförordningen och förordningen om kollektivtrafik med anledning av regleringen om upphandlingsstatistik (Fi2020/00495/OU)*
- *God och nära vård – En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem (SOU 2020:19)*
- *Hälso- och sjukvård i det civila försvaret – underlag till försvarspolitisk inriktning (SOU 2020:23)*
- *Strukturförändring och investering i hälso- och sjukvården – lärdomar från exemplet NKS (SOU 2020:15).*

⁸ Läs mer på sidan 66 om vårt deltagande i evenemang, om varför resultat för 2018 saknas och om osäkerheten i resultaten.

2.3 Inriktningsmål 3: En mångfald av leverantörer och en välfungerande konkurrens

En välfungerande konkurrens med en mångfald av aktörer, varor och tjänster är avgörande för att den offentliga upphandlingen ska kunna tillgodose samhällets behov på bästa sätt. För att uppnå detta behöver det finnas en hög tilltro till de offentliga affärerna, och offentlig upphandling behöver vara attraktiv för såväl stora som små och medelstora leverantörer, ideella organisationer och utländska leverantörer. I detta avsnitt redovisar vi analyser och bedömningar av resultat för följande effektmål:

- Leverantörer har en hög tilltro till den offentliga marknaden.
- Offentliga affärer är attraktiva för såväl stora som små och medelstora leverantörer, ideella organisationer och utländska leverantörer.

2.3.1 Leverantörer har en hög tilltro till den offentliga marknaden

Upphandlingsmyndigheten har analyserat vilka de väsentliga möjligheterna är för att uppnå effektmålet om att leverantörer ska ha en hög tilltro till den offentliga marknaden och följt upp i vilken utsträckning de upphandlande organisationerna tagit vara på dessa möjligheter. Vi har följt upp fem av dessa möjligheter, vilka utgör resultatindikatorer för effektmålet. I tabell 10 nedan presenteras de upphandlande organisationernas utfall på målindex och resultatindikatorerna.

Tabell 10. Upphandlande organisationers utfall på målindex och resultatindikatorer ⁹

Målindex och resultatindikatorer	2018	2020
Målindex	-	51
För dialog med leverantörer före upphandling	42 %	41 %
Följer upp leveransavvikelser	-	53 %
Följer upp avtals- och leverantörstrohet	-	49 %
Följer upp affärsrelationen	-	25 %
Digital upphandlingsprocess	84 %	86 %

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

De upphandlande organisationerna når tillsammans 51 i målindex för effektmålet. Det finns en viss spridning i resultatet på indikatorerna, där två av fem indikatorer ligger 10 procentenheter eller mer från målindex. Det är huvudsakligen en indikator som påverkar målindex positivt: att 86 procent av de upphandlande organisationerna använder sig av digitala upphandlingsverktyg i hög utsträckning. Det som drar ner målindex är att det är 25 procent som följer upp affärsrelationer i hög utsträckning.

⁹ Uppföljningen genomförs vart annat år. Därför saknas resultat för 2019. Läs mer om målindex, indikatorer och resultatens generaliserbarhet i bilaga 1.

Resultatbedömning

Det behövs en stor utveckling av de upphandlande organisationernas inköpsarbete för att de ska tillvarata möjligheterna som kan bidra till att leverantörer har en hög tilltro till den offentliga marknaden.

Den digitala upphandlingsprocessen medför att upphandlingar enligt huvudregeln annonseras. Detta ökar transparensen och bidrar till en högre grad av likabehandling, och i förlängningen en högre tilltro till den offentliga marknaden. Det är därför positivt att så många som 86 procent av de upphandlande organisationerna använder sig av en digital upphandlingsprocess i hög utsträckning, särskilt eftersom vi ibland får höra att leverantörer inte alltid litar på att upphandlingar annonseras och sköts på rätt sätt.

En dialog med potentiella leverantörer innan annonsering behövs för att kunna göra upphandlingar som är både rimliga i förhållande till budget och relevanta i förhållande till den rådande marknadens utbud, kapacitet och förmåga. Det bidrar också till färre orimliga krav eller krav som utesluter möjliga lösningar. Även om det är svårt att veta vad som är en rimlig andel anser vi att fler upphandlande organisationer än de 41 procent som gör det i dag bör föra dialog med leverantörer innan upphandling i hög utsträckning, särskilt eftersom andelen har minskat något sedan 2018.

När det gäller indikatorerna för uppföljning av affärsrelationer, leveransavvikelse samt avtals- och leverantörstrohet anser vi att fler upphandlande organisationer bör arbeta i hög utsträckning för att bidra till en högre tilltro till den offentliga marknaden. Att endast 25 procent följer upp sina affärsrelationer visar att betydligt fler kan göra mer för sin egen attraktivitet som kund. Att 53 procent följer upp leveransavvikelse i hög utsträckning är dessutom otillräckligt för att säkerställa utbytet av de skattemedel som används, och att 49 procent i hög utsträckning följer upp avtals- och leverantörstrohet innebär att många kan bidra mer till att stärka leverantörernas förtroende för upphandlande organisationer.

2.3.2 Offentliga affärer är attraktiva för såväl stora som små och medelstora leverantörer, ideella organisationer och utländska leverantörer

Upphandlingsmyndigheten har analyserat vilka de väsentliga möjligheterna är för att uppnå effektmålet om offentliga affärers attraktivitet och följt upp i vilken utsträckning de upphandlande organisationerna tagit vara på dessa möjligheter. Vi har följt upp tre av dessa möjligheter, vilka utgör resultatindikatorer för effektmålet. I tabell 11 nedan presenteras de upphandlande organisationernas utfall på målindex och resultatindikatorerna.

Tabell 11. Upphandlande organisationers utfall på målindex och resultatindikatorer ¹⁰

Målindex och resultatindikatorer	2018	2020
Målindex		64
Genomför marknadsanalyser vid planering av enskilda upphandlingar	-	51 %
Underlättande för små leverantörer att delta i upphandlingar	61 %	56 %
Digital upphandlingsprocess	84 %	86 %

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

De upphandlande organisationerna når tillsammans 64 i målindex för effektmålet. Det är en stor spridning i resultatet på indikatorerna, där två av tre indikatorer ligger 10 procentenheter eller mer från målindex. Det är huvudsakligen en indikator som påverkar målindex positivt: 86 procent av de upphandlande organisationerna använder sig av digitala upphandlingsverktyg i hög utsträckning. Det som drar ner målindex är att det är 51 procent som i hög utsträckning arbetar med marknadsanalyser vid genomförande av enskilda upphandlingar.

Resultatbedömning

Det behövs en viss utveckling av de upphandlande organisationernas inköpsarbete för att de ska tillvarata möjligheterna som kan bidra till att offentliga affärer är attraktiva för såväl stora som små och medelstora leverantörer, ideella organisationer och utländska leverantörer.

En digital upphandlingsprocess gör affärsmöjligheter mer tillgängliga, kan underlätta i anbudsarbetet och gör det enklare för fler leverantörer att göra rätt. Förutom att den digitala upphandlingsprocessen medför att upphandlingar enligt huvudregeln annonseras, så ökar transparensen, vilket bidrar till en högre grad av likabehandling och i förlängningen till att offentliga affärer blir mer attraktiva. Vi ser därför positivt på att så många som 86 procent av de upphandlande organisationerna säger sig använda en digital upphandlingsprocess i hög utsträckning.

Små leverantörer är viktiga dels för att utveckla och förnya näringsliv och arbetsmarknad över tid, dels för att kunna upprätthålla en fungerande konkurrens och ett ständigt inflöde av nya lösningar i samhället. Att bara lite mer än hälften av de upphandlande organisationerna, 56 procent, svarat att de i hög utsträckning arbetar för att underlätta för små leverantörer att delta i upphandlingar är inte tillräckligt.

Marknadsanalyser är av särskild vikt för att förstå och underlätta för leverantörer med olika förutsättningar, även i upphandlingar för mindre komplexa behov. Hoppas man över detta steg, eller låter bli att uppdatera sina marknadsanalyser, kan det bidra till en ökad benägenhet att återanvända dokument och uppgifter från gamla upphandlingar.

¹⁰ Uppföljningen genomförs vart annat år. Därför saknas resultat för 2019. Läs mer om målindex, indikatorer och resultatens generaliserbarhet i bilaga 1.

Mot bakgrund av att 51 procent av de upphandlande organisationerna genomför marknadsanalyser i hög utsträckning vid enskilda upphandlingar i dag ser vi att fler behöver genomföra marknadsanalyser.

2.3.3 Leveranser

Upphandlingsmyndighetens arbete för en mångfald av leverantörer och en välfungerande konkurrens är inkluderat i ett flertal områden, bland annat via våra leveranser kopplat till en cirkulär ekonomi (se sidan 42), en hållbar byggupphandling (se sidan 43), stöd för en effektiv offentlig upphandling (se sidan 23-24), och inte minst vårt stöd via frågeservice där cirka 30 procent av frågorna ställs av leverantörer (se sidan 32-32).

Vi har även tagit fram riktade stöd och samverkat för att stödja utvecklingen mot en större mångfald och aktörer och en välfungerande konkurrens. Stöden är riktade till både leverantörer och upphandlande organisationer.

Regeringsuppdrag om att sprida kunskap om alternativa finansiella instrument i offentlig välfärdssektor

Under året har vi sammanställt lärdomar om alternativa finansiella instrument i offentlig välfärdssektor och spridit kunskapen i samverkan med andra aktörer, exempelvis sociala företag och representanter från idéburen sektor. Lärdomarna har sammanställts i rapporten *Alternativa finansiella instrument i offentlig välfärdssektor*. I rapporten föreslår vi möjliga aktiviteter, så som policylabb och ökad nationell samverkan, för att fortsätta utveckla området.

Vi har bidragit till utvecklingen av *Nöjd upphandlingsindex* (NUI)

Nöjd upphandlingsindex (NUI) är ett förbättringsverktyg för upphandlingar i Sverige och en del av Stockholm Business Alliance servicemätning för svenska kommuner. NUI är obligatoriskt för Stockholm Business Alliances 56 partnerkommuner men Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) erbjuder verktyget även till landets övriga kommuner. Under året har vi stöttat Stockholm Business Alliance i att utveckla verktyget inför 2021.

Vi har arrangerat och deltagit på evenemang

Upphandlingsmyndigheten arrangerar och deltar i olika evenemang för att nå ut med information om hur den offentliga upphandlingen kan utvecklas. I tabell 12 nedan presenterar vi hur många förfrågningar om deltagande vi fått, hur många evenemang vi deltagit på med koppling till en mångfald av leverantörer och en välfungerande konkurrens och hur många personer vi nått vid dessa evenemang.

Tabell 12. Antal förfrågningar och evenemang som Upphandlingsmyndigheten deltagit på med koppling till inriktningsmålet samt antalet deltagare.¹¹

Resultatindikatorer	2019	2020
Antal inkomna förfrågningar om deltagande	23	8
Antal evenemang där myndigheten deltagit	18	8
Antal deltagare på evenemang	528	784

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

Såväl antalet förfrågningar om deltagande som antalet evenemang vi deltagit på har minskat jämfört med 2019. Covid-19-pandemin kan förklara en del av minskningen. De evenemang vi deltagit på har bland annat handlat om hur man gör praktiskt för att lägga anbud i upphandlingar och hur de går att främja en välfungerande konkurrens som upphandlande organisation.

Vi har besvarat remisser

Under året har vi besvarat följande remiss med koppling till en mångfald av leverantörer och en välfungerande konkurrens:

- *Idéburen välfärd (SOU 2019:56).*

2.4 Inriktningsmål 4: En rättssäker offentlig upphandling

En väl fungerande offentlig upphandling bygger på att såväl leverantörer som medborgare har tilltro till att rättssäkerheten fungerar. En viktig aspekt av rättssäkerheten är att alla leverantörer behandlas lika. I detta avsnitt redovisar vi analyser och bedömningar av resultat för följande effektmål:

- Alla leverantörer behandlas lika i de offentliga upphandlingarna.

Effektmålet har en stark koppling till att det inte förekommer korruption i form av mutor och andra otillbörliga förmåner i den offentliga upphandlingen.

2.4.1 Alla leverantörer behandlas lika i de offentliga upphandlingarna

Upphandlingsmyndigheten har analyserat vilka väsentliga möjligheter som finns för att uppnå effektmålet om att alla leverantörer ska behandlas lika i de offentliga upphandlingarna. Vi har även följt upp i vilken utsträckning de upphandlande organisationerna tagit vara på dessa möjligheter. Vi har följt upp fem väsentliga möjligheter, vilka utgör resultatindikatorer för effektmålet. I tabell 13 nedan presenteras de upphandlande organisationernas utfall på målindex och resultatindikatorerna.

¹¹ Läs mer på sidan 66 om vårt deltagande i evenemang, om varför resultat för 2018 saknas och om osäkerheten i resultaten.

Tabell 13. Upphandlande organisationers utfall på målindex och resultatindikatorer ¹²

Målindex och resultatindikatorer	2018	2020
Målindex		60
Genomför behovsanalys vid planering av enskilda upphandlingar	-	71 %
Följer upp leveransavvikelser	-	53 %
Följer upp avtals- och leverantörstrohet	-	49 %
Digital upphandlingsprocess	84 %	86 %
Digital beställningsprocess	43 %	44 %

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

De upphandlande organisationerna når tillsammans 60 i målindex för effektmålet. Det är en stor spridning i resultatet på indikatorerna, där fyra av fem indikatorer ligger 10 procentenheter eller mer från målindex. Två indikatorer påverkar målindex positivt: 71 procent av de upphandlande organisationerna arbetar med behovsanalys i hög utsträckning och 86 procent använder sig av digitala upphandlingsverktyg i hög utsträckning. Det som drar ner målindex är att det är 49 procent som följer upp avtals- och leverantörstrohet i hög utsträckning och 44 procent som har infört digital beställningsprocess i hög utsträckning.

Resultatbedömning

Det behövs en viss utveckling av de upphandlande organisationernas inköpsarbete för att de ska tillvarata möjligheterna som kan bidra till att alla leverantörer behandlas lika i de offentliga upphandlingarna

Behovsanalys är en grundläggande del av planeringen av upphandlingar och ligger bland annat till grund för hur kraven på upphandlingsföremålet utformas. För att säkerställa att leverantörerna behandlas lika, och att kravställningen är proportionerlig, behöver behoven vara tydliga och väl beskrivna. En väl genomförd behovsanalys ökar objektiviteten i utvärderingen och kan på så vis minska utrymmet för otillbörliga beteenden. Totalt 71 procent av de upphandlande organisationerna genomför i hög utsträckning behovsanalys när de planerar enskilda upphandlingar. Det är positivt.

Den digitala upphandlingsprocessen medför att upphandlingar enligt huvudregeln annonseras elektroniskt. Detta ökar transparensen och bidrar till en högre grad av likabehandling. Eftersom den digitala upphandlingsprocessen bidrar till ökad öppenhet kan den också motverka onödiga rättsprocesser. Sedan 2017 är det obligatoriskt enligt i stort sett samtliga upphandlingslagar (exklusive lagen [2011:1029] om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, LUFSS, där det är valfritt) att kommunicera med elektroniska medel under upphandling, vilket kan förklara den positiva utvecklingen över

¹² Uppföljningen genomförs vart annat år. Därför saknas resultat för 2019. Läs mer om målindex, indikatorer och resultatens generaliserbarhet i bilaga 1.

tid. Totalt 86 procent av alla upphandlande organisationer som använder sig av digitala upphandlingsverktyg i hög utsträckning.

Att digitalisera beställningsprocessen har flera positiva effekter. Bland annat minskar risken för felaktiga beställningar. Samtidigt blir det enklare för beställare att använda rätt avtal från upphandlade leverantörer, vilket ger bättre förutsättningar till spårbarhet med syfte att motverka korruption. Det vore önskvärt att arbetet med att digitalisera beställningsprocessen gick snabbare. Enbart 44 procent av de offentliga organisationerna har infört en digital beställningsprocess i hög utsträckning.

Uppföljning av avtals- och leverantörstrohet är viktigt för att säkerställa att den egna organisationen efterlever det ingångna avtalet vad gäller leverantör och sortiment, samtidigt som avvikelser i köpbeteenden kan identifierats. Här finns en stor förbättringspotential, eftersom bara 49 procent av de upphandlande organisationerna följer upp avtals- och leverantörstrohet i hög utsträckning.

2.4.2 Leveranser

Vi har under året genomfört ett omfattande arbete där vi genomlyst och uppdaterat samtliga tidigare publicerade webbstöd som bidrar till mer rättssäker offentlig upphandling. Arbetet har genomförts med tjänstedesignmetodologi och har utgått från principen om att ha kundernas behov i fokus och inspirera dem att vilja lära sig mer. Stöden är nu tydligare och mer tillgängliga.

Vi har levererat webbstöd och samverkat med andra organisationer för att stödja mer rättssäkra inköp. Stöden är riktade till upphandlande organisationer och främst till upphandlare, beställare och myndighetsjurister.

Vi har deltagit i *Stora branschgruppens* arbete

Stora branschgruppen samlar myndigheter, branschorganisationer och fackförbund i kampen mot oseriös konkurrens. Vi deltar regelbundet i gruppens möten och erfarenhetsutbyten. I år har fokus legat på sekretess som hinder mot en effektiv myndighetssamverkan mot oseriös konkurrens.

Vi har deltagit i arbetet med en europeisk standard för antikorrupktion

Under året har Upphandlingsmyndigheten innehaft ordförandeskapet i Svenska institutet för standarders (SIS) kommitté för offentlig upphandling. På initiativ av Europeiska kommissionen har kommittén tagit fram ett förslag till en europeisk standard med fokus på integritet och ansvar. Syftet med standarden är att dels stärka trovärdigheten och förtroendet för upphandlingsprocessen, dels säkerställa ett effektivt genomförande av avtal och åtaganden. Arbetet har bedrivits i samverkan med nationella och internationella myndigheter och marknadsaktörer.

Vi har arrangerat och deltagit på evenemang

Upphandlingsmyndigheten arrangerar och deltar i olika evenemang för att nå ut med information om hur den offentliga upphandlingen kan utvecklas. I tabell 14 nedan presenterar vi hur många förfrågningar om deltagande vi fått, hur många evenemang vi

deltagit i med koppling till en rättssäker upphandling och hur många personer vi nått vid dessa evenemang.

Tabell 14. Antal förfrågningar och evenemang som Upphandlingsmyndigheten deltagit på med koppling till inriktningsmålet samt antalet deltagare.¹³

Resultatindikatorer	2019	2020
Antal inkomna förfrågningar om deltagande	27	16
Antal evenemang där myndigheten deltagit	17	8
Antal deltagare på evenemang	581	1046

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

Såväl antalet förfrågningar om deltagande som antalet evenemang där vi deltagit har minskat jämfört med 2019. Covid-19-pandemin kan förklara en del av minskningen. De evenemang vi deltagit på har bland annat handlat om tillämpning av upphandlingsreglerna vid kriser och nödsituationer och säkerhetsskyddad upphandling.

2.5 Frågeservice

Frågeservice är en tjänst där vi besvarar frågor som rör offentlig upphandling och statsstöd. Syftet med tjänsten är att stödja involverade i den offentliga affären genom att tillhandahålla kundanpassat stöd direkt till frågeställaren i ett tillgängligt format. Målet är att stödet ska vara så pass utförligt och tydligt att kunden kan fatta egna självständiga beslut.

Frågeservice tillhandahålls genom Frågeportalen (en webbtjänst), per telefon samt via chatt, mejl och brev samt i olika sammanhang där vi träffar våra kunder. Primära målgrupper är upphandlare och inköpare i offentlig sektor samt tjänstepersoner hos leverantörer. När vi analyserar vilka frågor som ställs till Frågeservice kan vi konstatera att drygt 80 procent av frågorna främst rör effektiva och rättssäkra offentliga inköp samt en mångfald av leverantörer och välfungerande konkurrens. Därför redovisas resultat och kostnader för Frågeservice inom målområde 2.

Frågeservice är en uppskattad funktion, och kundernas användning av tjänsten ökar för varje år. Detta syns på det ökande antalet inkomna frågor, det ökande antalet besök i Frågeportalen och den återkoppling som myndighetens medarbetare får direkt från kunderna.

¹³ Läs mer på sidan 66 om vårt deltagande i evenemang, om varför resultat för 2018 saknas och om osäkerheten i resultaten.

Tabell 15. Antal inkomna och besvarade samtal och frågor i Frågeservice

Resultatindikatorer	2017	2018	2019	2020
Besvarade telefonsamtal	2 619	2 656	2 903	3 274
Svarsfrekvens inkomna telefonsamtal***	77 %	87 %	87 %	88 %
Besvarade frågor i Frågeportalen	1 429	1 846	1 754	1 714
Svarsfrekvens Frågeportalen***	100 %	100 %	100 %	100 %
Antal besök i Frågeportalen	_*	138 132	199 096	270 348
Antal besvarade chattar	_**	_**	_**	1 643
Svarsfrekvens chatt***	_**	_**	_**	99 %
Antal inkomna frågor per e-post	224	355	631	313
Svarsfrekvens e-post***	100 %	100 %	100 %	100 %

* Resultat för 2017 för att vi använde ett annat verktyg för att ta ut användarstatistik fram till slutet på 2017.

** Chattfunktionen infördes den 3 februari 2020.

*** Svarsfrekvensen beräknas utifrån det totala antalet frågor som kommer in till oss under öppettiderna för respektive kanal.

Intresset för stödet i Frågeportalen fortsätter att öka. Antalet besökare har ökat med 36 procent jämfört med 2019, vilket är positivt, och allt fler kunder får svar på sina frågor. Det tolkar vi som att Frågeservice är en relevant och användbar tjänst för våra kunder. Att antalet inkomna frågor ständigt ökar behöver dock inte enbart vara positivt, och vi eftersträvar att vårt befintliga stöd ska vara så pass tillgängligt och användbart att vi inte får frågor om sådant vi redan besvarat i Frågeportalen eller i annat stöd. Vår förhoppning är att antalet frågor om sådant vi redan har informerat om kommer att minska i och med lanseringen av vår nya webbplats. Vi bedömer dock inte att efterfrågan av Frågeservice kommer minska.

Vårt kvalitetsmål för Frågeservice är att vi ska besvara frågor inom två arbetsdagar. I tabell 16 nedan presenterar vi resultat på våra kvalitetsindikatorer.

Tabell 16. Kvalitetsindikatorer för servicenivån i Frågeservice

Kvalitetsindikatorer	2017	2018	2019	2020
Genomsnittlig kötid i telefon (minuter)	6	2,2	2,9	3,8
Genomsnittlig svarstid i Frågeportalen (timmar*)	13	18	17	23
Genomsnittlig väntetid i chatten (minuter)	-	-	-	1,7

* Svarstiden är beräknad utifrån antalet timmar som myndigheten arbetar med att besvara frågor, det vill säga helgfria vardagar klockan 9–17. Denna beräkningsmetod skiljer sig från tidigare år, där dygnets alla timmar och alla veckodagar var inräknade. Den nuvarande beräkningsmetoden ger en mer korrekt bild av om vi uppfyller vårt servicelöfte på två arbetsdagar (16 timmar).

Överlag har den positiva återkopplingen från kunder ökat under året jämfört med tidigare år. Återkopplingen indikerar att funktionen är uppskattad och används av många kunder som en del i deras arbetsvardag. Generellt sett uppskattar kunderna att myndighetens experter är tillgängliga och tillhandahåller korrekt och saklig information på ett snabbt och enkelt sätt. Detta har även bekräftats av djupintervjuer med Frågeserviceanvändare.

3

RESULTATREDOVISNING

En offentlig upphandling som är miljömässigt och socialt hållbar och som främjar innovationer

3.1 Inledning	35
3.2 Inriktningsmål 5: En offentlig upphandling som främjar innovationer och alternativa lösningar	36
3.3 Inriktningsmål 6: En miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling	40
3.4 Inriktningsmål 7: Offentlig upphandling bidrar till ett socialt hållbart samhälle	47

3.1 Inledning

De svenska offentliga inköpen har en stor påverkan på den hållbara utvecklingen såväl i Sverige som i övriga världen, och offentliga affärer kan bidra till ett mer hållbart samhälle på många olika sätt. Stora miljövinster kan exempelvis åstadkommas genom att minska de offentliga inköpens koldioxidutsläpp eller utsläpp av gifta ämnen vid produktion av varor och tjänster. Sociala hållbarhetsvinster kan exempelvis åstadkommas genom att främja schysta arbetsvillkor vid produktion av varor och tjänster, såväl i Sverige som i andra länder. De offentliga inköpen kan även driva på utvecklingen av nya lösningar som kan säljas på offentliga och privata marknader, och på så vis bidrar dessa lösningar till ett mer hållbart samhälle.

I detta kapitel redovisar vi analyser och bedömningar av kundernas måluppfyllelse av följande inriktningsmål:

- 5 - En offentlig upphandling som främjar innovationer och alternativa lösningar
- 6 - En miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling
- 7 - Offentlig upphandling bidrar till ett socialt hållbart samhälle

Vi redovisar även vad Upphandlingsmyndigheten levererat 2020 som stödjer utvecklingen mot dessa mål samt våra kostnader för arbetet.

De totala kostnaderna för verksamheten inom målområdet uppgick till 37 860 tkr 2020, vilket är en minskning med 20 procent sedan 2019. Tabell 17 nedan visar kostnadsutvecklingen de tre senaste åren.

Tabell 17. Kostnader för målområde 3, 2018–2020

Målområde	2018	2019	2020
En offentlig upphandling som är miljömässigt och socialt hållbar och som främjar innovationer	54 318 tkr	47 150 tkr	37 860 tkr

De minskade kostnaderna förklaras till stor del av ett förändrat arbetssätt med innovation kopplat till upphandling, där innovationsarbetet 2020 i större utsträckning har genomsyrat allt vårt arbete och inte enbart är begränsat till det målområde som beskrivs i detta kapitel. Detta beskrevs även under målområde 1. *Offentlig upphandling som ett strategiskt verktyg för en god affär.*

Under året har vi fått två regeringsuppdrag avseende dels gestaltad livsmiljö och arkitektur, dels minskad klimatpåverkan inom byggområdet. För dessa båda uppdrag erhöll vi totalt 3 000 tkr i bidrag. Vårt projekt om sysselsättningskrav, vilket finansierades via Europeiska socialfonden (EFS), genererade bidrag på cirka 3 700 tkr 2019. Projektet avslutades 2019, vilket innebär att det inte lett till några intäkter och kostnader 2020, vilket i sin tur påverkar utfallet 2020.

3.2 Inriktningsmål 5: En offentlig upphandling som främjar innovationer och alternativa lösningar

Genom att tillvarata marknadens innovationsförmåga och driva på marknaden att utveckla nya lösningar kan inflödet av nya och alternativa lösningar i offentlig verksamhet öka. Sedan kan dessa lösningar säljas på privata marknader och på så vis bidra till en mer hållbar konsumtion även inom den privata sektorn.

I detta avsnitt redogör vi för vår bedömning av resultatet vad gäller målindex och indikatorer samt vad vi levererat under året som stödjer utvecklingen mot följande effektmål:

- Marknadens innovationsförmåga tas till vara vid inköp av varor och tjänster och de offentliga inköpen driver på marknaden för att utveckla nya lösningar på utpekade samhällsutmaningar.

Upphandlingsmyndigheten har analyserat vilka de väsentliga möjligheterna är för att uppnå effektmålet. Vi har även följt upp i vilken utsträckning de upphandlande organisationerna tagit vara på dessa möjligheter. Vi har följt upp sju väsentliga möjligheter, vilka utgör resultatindikatorer för effektmålet. I tabell 18 nedan presenteras de upphandlande organisationernas utfall på målindex och resultatindikatorerna.

Tabell 18. Upphandlande organisationers utfall på målindex och resultatindikatorer ¹⁴

Målindex och resultatindikatorer	2018	2020
Målindex		48
Genomför marknadsanalyser vid planering av enskilda upphandlingar	-	51 %
Genomför behovsanalys vid planering av enskilda upphandlingar	-	71 %
Dialog med leverantörer innan upphandling	42 %	41 %
Upphandling av innovativa lösningar	9 %	17 %
Funktionskrav i upphandlingar	38 %	48 %
Uppföljning av leveransavvikelser	-	53 %
Deltagande i beställarnätverk*	-	54 %

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

* Vi har skäl att tro att denna indikator är missvisande och bedömer att resultat egentligen är lägre. Vi avsåg något relativt specifikt med begreppet beställarnätverk men vi tror att respondenterna har haft en mer extensiv tolkning av begreppets innebörd.

De upphandlande organisationerna når tillsammans 48 i målindex för effektmålet. Det är en liten spridning i resultatet, där två av sju indikatorer ligger 10 procentenheter eller mer från målindex. Det är huvudsakligen en indikator som påverkar målindex positivt: 71 procent av de upphandlande organisationerna arbetar med behovsanalys inför enskilda

¹⁴ Uppföljningen genomförs vart annat år. Därför saknas resultat för 2019. Läs mer om målindex, indikatorer och resultatens generaliserbarhet i bilaga 1.

upphandlingar i hög utsträckning. Det som främst drar ner målindex är att 17 procent arbetar för att upphandla innovativa lösningar i hög utsträckning.

Resultatbedömning

Det behövs en stor utveckling av de upphandlande organisationernas inköpsarbete för att de ska tillvarata marknadens innovationsförmåga vid inköp av varor och tjänster och driva på marknaden att utveckla nya lösningar för att möta samhällsutmaningar.

Behovsanalyser är nödvändiga för att kunna använda upphandling för verksamhetsutveckling och skapa ett större inflöde av nya lösningar. Är inte behovet tydligt klargjort går det inte att kommunicera vad man behöver till marknaden. Upphandlingsmyndigheten ser positivt på att så många som 71 procent av de upphandlande organisationerna i hög utsträckning genomför behovsanalyser när de planerar enskilda upphandlingar.

Marknadsanalyser behövs för att ta reda på vilka varor och tjänster marknaden har att erbjuda och vad som kan möta behoven på nya mer hållbara sätt. Totalt 51 procent av de upphandlande organisationerna anger att de i hög utsträckning genomför marknadsanalyser i samband med enskilda upphandlingar. Denna andel behöver öka, för att de offentliga inköpen ska tillvarata marknadens innovationsförmåga.

Dialog innan upphandling kan vara det verktyg som är mest effektivt för att förmedla behov och driva på leverantörer att utveckla nya lösningar. Att endast 41 procent i hög utsträckning för dialog med leverantörer innan upphandling är en för låg andel, särskilt som andelen är något lägre än i mätningen 2018. Vi anser att betydligt fler bör föra dialog med leverantörer innan upphandling.

Att använda funktionskrav öppnar upp för nya lösningar. Här har det skett en positiv förändring sedan 2019, där andelen som ställer funktionskrav i hög utsträckning nu är 48 procent, vilket är en ökning med 10 procentenheter. Det visar att tilliten till leverantörernas förmåga att ta sig an utmaningar och lösa problem tycks öka. Det är mycket positivt.

Totalt 17 procent av de upphandlande organisationerna arbetar i hög utsträckning för att upphandla innovativa lösningar. Även om andelen i sig kan verka låg så är vi positiva till resultatet. Att offentlig upphandling kan användas för att driva på utvecklingen av nya lösningar är ett relativt nytt perspektiv, och vi menar att Sverige internationellt sett ligger långt fram inom området. Dessutom har det skett nästan en fördubbling av den andel som i hög utsträckning främjar innovation vid enskilda upphandlingar jämfört med 2018.

Den offentliga sektorn behöver vara en attraktiv kund för att de bästa företagen ska vilja investera i utveckling av lösningar som kan möta den offentliga sektorns behov. Vi erfar dock att vissa leverantörer fortfarande upplever att den köpande parten ställer krav som inte följs upp. Det missgynnar mer nogräknade och ambitiösa anbudsgivare. Att 53 procent följer upp leveransavvikelser i hög utsträckning är för lågt. Leverantörer måste kunna vara säkra på att de krav som ställs i en upphandling också måste efterlevas. Om

leverantörer observerar att konkurrenter vinner anbud med produkter eller tjänster som inte lever upp till kraven minskar deras intresse att delta i offentliga affärer.

3.2.1 Leveranser

Under året har Upphandlingsmyndigheten samverkat och levererat webbstöd för att stödja utvecklingen av upphandling som främjar innovationer och nya lösningar. Stöden är riktade till upphandlande organisationer och myndigheter som påverkar upphandling, och då främst till upphandlare, beställare och tjänstepersoner.

Vi samverkar för att höja kompetensen om innovation och upphandling

Upphandlingsmyndigheten har en överenskommelse med Verket för innovationssystem (Vinnova) för att öka kompetensen och sprida kunskap om innovation och upphandling, så att potential och nytta inom dessa områden tas tillvara i Sverige. Under året har vi utbildat personal på Vinnova, och vi har även samarbetat med Vinnova om beställarnätverk och innovationspartnerskap.

Tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Vinnova och Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) har vi påbörjat ett samarbete för att stärka kommuners, regioners och statliga myndigheters förutsättningar att hantera dagens och morgondagens utmaningar genom deras förmåga till omställning och innovation. Inom ramen för detta fyrpartssamarbete deltog Upphandlingsmyndigheten som en av arrangörerna av Innovationsveckan i oktober.

Vi har gett stöd och rekommendationer till innovationsupphandlingsprojekt

Innovationspartnerskap är ett upphandlingsförfarande som används i betydligt lägre utsträckning i Sverige än i många andra länder i EU. Under året har vi gett stöd till utvalda projekt som rör innovationsupphandling. Vi har fokuserat på projekt som testar innovationspartnerskap för att fördjupa kunskaperna om processen.

Vi har genomfört en lärandestudie om innovationsupphandling

I samarbetet med Vinnova initierade Upphandlingsmyndigheten 2018 en utvärdering som avslutades i år. Resultaten redovisas i rapporten *Lärandestudie av två insatser för att främja innovationsupphandling*. Syftet med utvärderingen var att sprida lärdomar från projekt som arbetar med innovationsupphandling. Två slutsatser från utvärderingen är att det behövs arenor för erfarenhetsutbyte och att projektform är det mest lämpliga sättet att organisera innovationsupphandlingar.

Procure2innovate

Ett kompetenscentrum för innovationsupphandling stöttar upphandlande organisationer och leverantörer i att driva utvecklingen i samhället med stöd av upphandling. Procure2Innovate är ett EU-finansierat projekt 2018–2021 om sådana kompetenscentrum, och under året har vi stöttat etablering av ett nytt kompetenscentrum i EU inom ramen för projektet. Vi har även bidragit till att utveckla en modell för kompetenscentrum för innovationsupphandling.

Vi har arrangerat och deltagit på evenemang

Upphandlingsmyndigheten arrangerar och deltar i olika evenemang för att nå ut med information om hur den offentliga upphandlingen kan utvecklas. I tabell 19 nedan presenterar vi hur många förfrågningar om deltagande vi fått, hur många evenemang vi deltagit på med koppling till innovationer och alternativa lösningar och hur många personer vi nått vid dessa evenemang.

Tabell 19. Antal förfrågningar och evenemang som Upphandlingsmyndigheten deltagit på med koppling till inriktningsmålet samt antalet deltagare.¹⁵

Resultatindikatorer	2019	2020
Antal inkomna förfrågningar om deltagande	38	34
Antal evenemang där myndigheten deltagit	26	22
Antal deltagare på evenemang	1 060	1 317

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

Såväl antalet förfrågningar om deltagande som antalet evenemang där vi deltagit har minskat jämfört med 2019. Covid-19-pandemin kan förklara en del av minskningen. Evenemanget som vi har deltagit på har både varit på strategisk och praktisk nivå. Vi har bland annat deltagit i och arrangerat evenemang som handlat om vad innovationsupphandling innebär, hur innovationsupphandling kan möjliggöra nya och bättre lösningar och hur det går att jobba smartare med innovation och förnyelse i en annorlunda tid.

Vi har besvarat remisser

Under året har vi besvarat följande remisser med koppling till en offentlig upphandling som främjar innovationer och alternativa lösningar:

- *Nationellt tillgängliggörande av digitala detaljplaner* – rapport från Lantmäteriet
- *Digifysiskt vårdval* (SOU 2019:42)
- *Framtidens teknik i omsorgens tjänst* (SOU 2020:14).

¹⁵ Läs mer på sidan 66 om vårt deltagande i evenemang, om varför resultat för 2018 saknas och om osäkerheten i resultaten.

3.3 Inriktningsmål 6: En miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling

De offentliga inköpen är ett viktigt styrmedel för att uppnå de nationella miljö kvalitetsmålen och generationsmålet, där miljömässigt hållbar upphandling bland annat kan bidra till att lösa miljöproblem kopplade till utsläpp av växthusgaser, luft-, vatten- och markföroreningar, avfall, energieffektivitet och resursanvändning.

I detta avsnitt redogör vi för Upphandlingsmyndighetens bedömning av målinde x och indikatorer samt vad vi levererat under året som stödjer utvecklingen mot följande effektmål:

- De offentliga inköpen bidrar till att uppnå de nationella miljö kvalitetsmålen.

3.3.1 De offentliga inköpen bidrar till att uppnå de nationella miljö kvalitetsmålen

Upphandlingsmyndigheten har analyserat vilka de väsentliga möjligheterna är för att uppnå effektmålet och följt upp i vilken utsträckning de upphandlande organisationerna tillvaratar sju av dessa möjligheter, vilka utgör resultatindikatorer för effektmålet. I tabell 20 nedan presenteras de upphandlande organisationernas utfall på målinde x och resultatindikatorerna.

Tabell 20. Upphandlande organisationers utfall på målinde x och resultatindikatorer ¹⁶

Målinde x och resultatindikatorer	2018	2020
Målinde x		38
Genomför analyser av klimat- och miljö påverkan i samband med enskilda upphandlingarna	-	28 %
Användning av livscykelkostnader	21 %	11 %
Ställer miljö krav	63 %	58 %
Följer upp leveransavvikelser	-	53 %
Följer upp avtals- och leverantörstrohet	-	49 %
Analyserar inköpskategoriernas miljö- och klimatpåverkan	-	20 %
Digital beställningsprocess	43 %	44 %

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

De upphandlande organisationerna når tillsammans 38 i målinde x för effektmålet. Det är en stor spridning i resultatet, där fem av sju indikatorer ligger 10 procentenheter eller mer från målinde x. Tre indikatorer påverkar resultatet positivt: 58 procent av de upphandlande organisationerna ställer miljö krav i upphandlingar i hög utsträckning, 53 procent följer upp leveransavvikelser i hög utsträckning och 49 procent följer upp avtals-

¹⁶ Uppföljningen genomförs vart annat år. Därför saknas resultat för 2019. Läs mer om målinde x, indikatorer och resultatens generaliserbarhet i bilaga 1.

och leverantörstrohet i hög utsträckning. Tre indikatorer påverkar resultatet negativt: 28 procent analyserar miljö- och klimatpåverkan i samband med enskilda upphandling i hög utsträckning, 11 procent använder livscykelkostnader i hög utsträckning och 20 procent analyserar inköpskategoriernas miljöpåverkan i hög utsträckning.

Resultatbedömning

Det behövs en mycket stor utveckling av de upphandlande organisationernas inköpsarbete för att det ska bidra till att de nationella miljökvalitetsmålen uppnås.

För att kunna avgöra om, vilka och hur omfattande miljökrav som bör ställas behöver upphandlande organisationer analysera upphandlingsföremålets klimat- och miljöpåverkan i samband med planering av den enskilda upphandlingen. Det dock enbart 28 procent av de upphandlande organisationerna som gör det i hög utsträckning. Däremot ställer 58 procent miljökrav i hög utsträckning vilket är positivt, men om inte dessa krav baseras på analyser av varornas eller tjänsternas klimat- och miljöpåverkan finns det en risk att det ställs för låga krav, för höga krav eller krav som inte är lämpliga i den enskilda upphandlingen. Genomförs inte dessa analyser finns det även en risk att man inte överväger andra alternativ till att köpa nytt genom att till exempel återanvända eller möta behovet på andra mindre miljöskadliga sätt. Andelen som analyserar klimat- och miljöpåverkan vid enskilda upphandlingar behöver öka.

Miljökrav får ingen effekt om medarbetarna i organisationen inte köper från den avtalade leverantören och det kravställda sortimentet. Från tidigare studier, och i dialog med våra kunder, har vi fått indikationer på att avtals- och leverantörstroheten brister. Knappt hälften (49 procent) följer upp avtals- och leverantörstrohet i hög utsträckning. Den andelen bör öka för att säkerställa att miljökraven får effekt.

Det hinder som flest upphandlande organisationer upplever för att minska inköpsens negativa miljöpåverkan är att det saknas tid och personalresurser (se sidan 11). Analyser på kategorinivå ger kunskap om vilka inköpskategorier som är viktigast att fokusera på för att utveckla mer miljömässigt hållbara inköp. Saknas prioriteringar finns en risk att de resurser som finns för att utveckla inköpen inte fokuseras till de upphandlingar som är viktigast ur ett miljöperspektiv. Totalt 20 procent av de upphandlande organisationerna har analyserat inköpskategoriernas miljöpåverkan i hög utsträckning. Att analysera inköpsens miljöpåverkan på kategorinivå är relativt avancerat, och med tanke på att det var relativt nyligen som vi tog fram stöd för hur upphandlande organisationer kan analysera inköpsens miljöpåverkan på kategorinivå¹⁷ så är vi positiva till att så pass många organisationer ändå har gjort det. Men fler organisationer behöver kunskap om sina inköps miljöpåverkan, så att de kan ta fram faktabaserade strategier och planer för hur de ska nå miljömålen.

¹⁷ Stödet bestod av en vägledning om Miljöspend 2019 och hur upphandlande organisationer kan analysera sina egna inköpskategoriernas miljöpåverkan.

3.3.2 Leveranser

Under året har Upphandlingsmyndigheten tagit fram stöd och hållbarhetskriterier inom flera olika områden för att stödja utvecklingen mot en mer miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling.

Regeringsuppdrag om att främja en mer cirkulär ekonomi genom offentlig upphandling

För att offentlig upphandling ska bidra till en cirkulär ekonomi behöver upphandlande organisationer uppnå mer slutna kretslopp, där man får ut största möjliga värde av redan upphandlade produkter exempelvis genom reparationer, effektiv användning och serviceavtal.

Upphandlingsmyndigheten har under året haft ett regeringsuppdrag att främja cirkulär ekonomi genom offentlig upphandling, och vi menar att beslutsfattare inom offentlig sektor behöver få insikt om och förståelse för att upphandling kan användas som ett verktyg för att ställa om Sverige till en cirkulär ekonomi. Dessutom behöver upphandlare och verksamhetsutvecklare kunskap om hur de ska gå till väga i praktiken.

För att öka målgruppernas förståelse och kunskap har vi tagit fram informationsmaterial om vad cirkulär ekonomi är och hur inköp kan främja en cirkulär ekonomi. Vi har även tagit fram verktyg för strategiskt inköpsarbete och cirkulär verksamhetsutveckling, ett webbstöd som tydliggör hur cirkulär ekonomi och återbruk kan främjas genom hela inköpsprocessen, ett webbstöd om att föra dialog med leverantörer i syfte att främja innovationer som bidrar till cirkulär ekonomi samt ett informationsmaterial om olika affärsmodeller som främjar cirkulär ekonomi, med lärande exempel som exemplifierar respektive affärsmodell.

Vi har tagit fram stöd och kriterier för att minska plastavfall och annat avfall. Att minska mängden plastavfall och öka återanvändning av plast är en viktig del av omställningen till en cirkulär ekonomi. Här kan den offentliga upphandlingen bidra eftersom plast som material ingår i varor och tjänster inom i princip alla inköpsområden. För att öka kunskapen om och skapa engagemang för en mer hållbar plastupphandling har vi tagit fram dels ett övergripande webbstöd som ger vägledning om hur upphandlande organisationer kan uppnå en mer hållbar plastanvändning och hur en hållbar plastanvändning kan främjas genom hela inköpsprocessen, dels ett webbstöd som ger vägledning för inköp av varor inom produktområden med stora plastflöden.

Vi har även tagit fram ett webbstöd för hur offentlig upphandling kan användas för att öka andelen återbrukade produkter och andelen återvunnet material. För att öka kännedomen om stöden har vi tagit fram korta informationsfilmer som vi spridit via sociala medier.

Utöver detta har vi tagit fram hållbarhetskriterier för cirkulära avfallsflöden inom byggsektorn, minskat plastavfall och en ökad återvinning av förpackningar inom byggsektorn, livsmedelssektorn och vården samt kriterier som främjar upphandling av mer cirkulära varor och tjänster vad gäller möbler.

Stöden för mer hållbar platsanvändning har tagits fram inom ramen för regeringens satsning för hållbar plastanvändning med stöd från Naturvårdsverket. Arbetet har bland annat genomförts i samverkan med Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, SKR, Delegationen för cirkulär ekonomi, RISE samt Återvinningsindustrierna och andra branschorganisationer.

Regeringsuppdrag att främja minskad klimatpåverkan vid offentlig upphandling av bygg-, anläggnings- och fastighetsentreprenader

Under året har Upphandlingsmyndigheten tagit fram stöd för hur upphandlande organisationer och leverantörer kan uppnå minskad klimatpåverkan inom bygg- och anläggningsområdet genom bland annat energieffektivisering. Arbetet har bedrivits i dialog med Boverket och Trafikverket. Målgrupperna för stödet är främst offentliga beslutsfattare, fastighetschefer och byggprojektledare samt leverantörer inom byggsektorn, projektchefer och platschefer.

Syftet har varit att öka målgruppernas kunskap och skapa bättre förutsättningar för att effektivisera upphandlande organisationernas organisering och genomförande av inköp inom byggsektorn. Vi har bland annat tagit fram och spridit lärande exempel om innovativa lösningar, tagit fram hållbarhetskriterier för bad- och simanläggningar, uppdaterat kriterier för luftfilter samt tagit fram tillämpningsstöd för krav på inomhusklimat.

För att sprida stöden har vi genomfört webbseminarium och tagit fram filmer om upphandling, för att påskynda omställningen till hållbar samhällsbyggnad.

Vi har även analyserat inköpsprocessen i förhållande till byggprocessen med syfte att identifiera möjligheter och hinder. Dessa insikter har spridits på seminarium, och grunden för analysen kommer från projektet *Energieffektivisering i offentlig sektor* (Enoff), där vi deltar. I år har vi inom ramen för projektet dessutom genomfört en förstudie om mervärden av energieffektivisering, leverantörsdialog och nätverksträffar.

Delar av arbetet har bedrivits inom ramen för Miljömålsrådet och programmet *Klimathänsyn inom bygg- och anläggningsbranschen* som Upphandlingsmyndigheten ansvarar för. Arbetet ha bedrivits i samverkan med Kemikalieinspektionen, Trafikverket, Boverket och länsstyrelserna.

Regeringsuppdrag om åtgärder för att bidra till att nå klimatmålen

Vi har tagit fram förslag på åtgärder som regeringen kan vidta för att offentlig upphandling ytterligare ska bidra till klimatmålen. Vi har presenterats förslagen i rapporten *Åtgärder för att offentlig upphandling ytterligare ska bidra till att nå klimatmålen*. Förslagen är framtagna i samverkan med bland annat upphandlande organisationer, inköpscentraler och leverantörer. I rapporten presenterar förslag inom följande områden:

- Tydligare styrning av offentliga inköp, statliga myndigheter och bolag
- Utred kostnadsstruktur, lagstiftning och nationella mål för offentlig konsumtions klimatpåverkan
- Höj kunskapen och kompetensen inom offentliga inköp

- Utveckla den nationella upphandlingsstatistiken samt bygg digital infrastruktur som möjliggör förbättrat faktaunderlag
- Verka för transformativa och innovativa lösningar
- Verka på internationell nivå: nordisk, EU och globalt.

Regeringsuppdrag om att utveckla stöd för kvalitetsaspekter och gestaltad livsmiljö i offentlig upphandling

Under året har Upphandlingsmyndigheten fått ett regeringsuppdrag att stärka kompetensen och tillhandahålla metodstöd och vägledning för hur kvalitetsfrågor som avser arkitektur och gestaltad livsmiljö kan tas tillvara vid offentlig upphandling. Med utgångspunkt i Boverkets befintliga regeringsuppdrag *Politik för gestaltad livsmiljö* inleddes ett samarbete mellan oss och Boverket i form av en förstudie hösten 2019. Syftet med förstudien var att finna stödformer och budskap som är mest angelägna att nå ut med. Våra kundbehovsanalyser visar att vissa målgrupper – till exempel politiker, beslutsfattare, fastighetschefer och byggprojektledare – har stor möjlighet att påverka kvalitet i gestaltad livsmiljö, men de saknar incitament för att göra det i större utsträckning.

Vi har tagit fram stöd för hållbar livsmedelsupphandling

Under året har vi tagit fram nya och uppdaterat gamla hållbarhetskriterier inom produktområdet kött (nötkött, griskött samt får- och lammkött) samt för mjölk och mjölkprodukter. Vi har även tagit fram ett utökat stöd inom ramen för arbetet med livsmedelskriterierna för bevis och dokumentation. Fokus för arbetet med livsmedelskriterier har varit kvalitetssäkring, anpassning till den nya djurskyddslagen (2018:1192), framtagande av klimatkrav där det varit möjligt och relevant, tydligare kopplingar till Agenda 2030 samt paketering av kriterierna i enlighet med målen i den nationella livsmedelsstrategin. Syftet har varit att underlätta prioritering för köpare och ökad tydlighet för säljare på den offentliga livsmedelsmarknaden.

Ingen enskild aktör i livsmedelskedjan kan ensamt styra och påverka hela kedjan. Därför samverkar vi med olika aktörer för att bidra till utvecklingen. Under året har vi bland annat samverkat med:

- Jordbruksverket inom ramen för deras regeringsuppdrag *Vildsvin* för att främja offentlig upphandling av vildsvinskött till offentliga kök
- Livsmedelsverket i Vinnoprojektet *Ett nytt recept för skolmåltider* för att främja omställning av livsmedelssystemet till att producera, upphandla och servera offentlig mat som är hållbar för både hälsan och miljö
- Livsmedelsverket och Jordbruksverket för att främja synergier inom livsmedelsupphandling kopplat till offentlig måltidsverksamhet och utvecklingen av hållbarhetskriterier.

Vi har spridit kunskap om och utvecklat vårt interna arbete med Agenda 2030

Upphandlande organisationer och leverantörer behöver mer kunskap om hur offentliga affärer kan bidra till att genomföra Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. För att möta behoven har vi tagit fram webbstöd om Agenda 2030 och offentliga affärer samt vidareutvecklat vår kriterietjänst så att det nu är möjligt att söka på hållbarhetskriterier utifrån vilka mål i Agenda 2030 de bidrar till.

Vi har även utvecklat vår interna styrning och organiseringen för att göra Agenda 2030 mer integrerat i vår verksamhet. De globala målen har nu börjat användas som verktyg för att kommunicera och analysera hur myndighetens verksamhet bidrar till att uppfylla målen i Agenda 2030. Vi har sammanfattat vårt arbete med Agenda 2030 i rapporten *Agenda 2030 och globala målen för hållbar utveckling: Återrapportering om Upphandlingsmyndighetens arbete under 2020*.

Vi har spridit kunskap om offentlig upphandlings del i Sveriges klimatarbete

Under året har vi tagit fram stöd, informationsmaterial och hållbarhetskriterier som upphandlande organisationer och leverantörer kan använda för att uppnå klimatmålen inom området bygg och anläggning (se sidan 44), cirkulär ekonomi (se sidan 43) och hållbar plastanvändning (se sidan 43). Vi har även deltagit på konferenser, seminarier och liknande där vi spridit information om hur offentlig upphandling kan användas för att bidra till klimatmålen. Ett exempel är webinariet *Vägen mot klimatsmarta offentliga inköp*.

Vi leder projekt om miljömålsarbete

Upphandlingsmyndigheten leder delprojektet *Upphandling som driver utveckling* inom Miljömålsrådets programområde *Staten går före*. Tillsammans med Miljömålsrådets myndigheter har vi under året tagit fram och spridit exempel, tagit fram förslag till regeringen och utbildat miljömålsrådsmyndigheterna i hur utvecklingen mot miljömålen kan främjas genom offentlig upphandling.

Vi har utvecklat och uppdaterat Miljöspend

Miljöspendanalys är en metod för att analysera inköpens miljöpåverkan. Under året har miljö- och klimatindikatorer inom metoden uppdaterats (till att gälla offentliga inköp år 2019) i syfte att kunna uppdatera befintligt stöd och utveckla ett verktyg för att möjliggöra för upphandlande organisationer att genomföra egna analyser.

Vi har arrangerat och deltagit på evenemang

Upphandlingsmyndigheten arrangerar och deltar i olika evenemang för att nå ut med information om hur den offentliga upphandlingen kan utvecklas. I tabell 21 nedan presenterar vi hur många förfrågningar om deltagande vi fått, hur många evenemang vi deltagit på med koppling till inriktningsmålet en miljömässigt hållbar upphandling och hur många personer vi nått vid dessa evenemang.

Tabell 21. Antal förfrågningar och evenemang som Upphandlingsmyndigheten deltagit på med koppling till inriktningsmålet samt antalet deltagare.¹⁸

Resultatindikatorer	2019	2020
Antal inkomna förfrågningar om deltagande	118	83
Antal evenemang där myndigheten deltagit	84	52
Antal deltagare på evenemang	4 636	4 769

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

Såväl antalet förfrågningar om deltagande som antalet evenemang där vi deltagit har minskat jämfört med 2019. Nedgången beror till stor del på covid-19-pandemin. På det här området är antalet förfrågningar och evenemang fler jämfört med antalet kopplat till de andra inriktningsmålen. Antalet deltagare vi nått ut till per evenemang har ökat med 80 procent, en markant effektivisering som möjliggjorts tack vare digitalisering. Resultaten återspeglar både att Upphandlingsmyndigheten är en efterfrågad aktör inom området miljömässigt hållbar upphandling och att vi prioriterar miljöfrågor. Exempel ämnen och teman som evenemangen haft är Vägen mot klimatsmarta offentliga inköp, Forum för giftfri miljö och Cirkulär ekonomi i Sverige, Norden och EU.

Vi har tagit fram, uppdaterat och avvecklat hållbarhetskriterier

Upphandlingsmyndigheten har i uppdrag att utveckla hållbarhetskriterier och förvalta dem i en databas för miljöanpassad upphandling. Användning av kriterierna kan göra upphandlingen mer effektiv, eftersom det underlättar och sparar tid för de upphandlande organisationerna. Kriterierna bidrar också till en nationell harmonisering av kravställningen, vilket underlättar för leverantörerna när de ska lämna anbud.

I tabell 22 nedan presenterar vi utvecklingen av hållbarhetskriterier i förhållande till vilka miljö kvalitetsmål de bidrar till att uppfylla.

Tabell 22. Antal hållbarhetskriterier stödjer utveckling mot miljö kvalitetsmålen

Miljömål	2018	2019	2020
Begränsad klimatpåverkan	263	261	279
God bebyggd miljö	155	161	231
Giftfri miljö	188	205	227
Frisk luft	39	38	40
Ingen övergödning	27	26	27
Ett rikt växt- och djurliv	26	25	21
Grundvatten av god kvalitet	15	13	18
Ett rikt odlingslandskap	0	17	16

¹⁸ Läs mer på sidan 66 om vårt deltagande i evenemang, om varför resultat för 2018 saknas och om osäkerheten i resultaten.

Miljömål	2018	2019	2020
Hav i balans samt levande kust och skärgård	9	13	13
Levande sjöar och vattendrag	12	15	12
Säker strålmiljö	0	4	5
Levande skogar	7	7	4
Bara naturlig försurning	4	4	3
Myllrande våtmarker	1	1	2
Skyddande ozonskikt	1	1	1

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

För en sammanställning över samtliga hållbarhetskriterier som utvecklats, uppdaterats och avvecklats under året – se sidan 63.

Vi har besvarat remisser

Under året har vi besvarat följande remisser med koppling till en miljömässig ansvarsfull offentlig upphandling:

- *Förslag till förordning om stöd till trygga och gröna städer.*
- *Mer biogas! För ett hållbart Sverige (SOU 2019:63).*

3.4 Inriktningsmål 7: Offentlig upphandling bidrar till ett socialt hållbart samhälle

De offentliga inköpen påverkar och kan användas för att främja en socialt hållbar utveckling på flera sätt. Bland annat kan de mänskliga rättigheterna upprätthållas genom att främja skäligen arbetsvillkor vid produktion av varor och tjänster, och det går att möjliggöra för människor som står långt från arbetsmarknaden att få ett arbete genom att främja sysselsättning vid offentlig upphandling.

I detta avsnitt redogör vi för vår bedömning av resultat på målindex och indikatorer samt vad vi levererat under året som stödjer utvecklingen mot följande effektmål:

- Försörjningen av varor och tjänster till offentlig sektor sker med skäligen arbetsvillkor.
- De offentliga inköpen bidrar till ökad sysselsättning för personer i särskilt utsatta grupper och personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

3.4.1 Försörjningen av varor och tjänster till offentlig sektor sker med skäligen arbetsvillkor

Upphandlingsmyndigheten arbetar bland annat för att motverka social dumpning inom EU dels genom att säkerställa skäligen arbetsvillkor i enlighet med svenska kollektivavtal vid produktion av varor och tjänster i Sverige, dels genom att främja att produktionen av varor och tjänster i andra länder än Sverige sker i enlighet med International Labour Organizations (ILO) kärnkonventioner.

Upphandlingsmyndigheten har analyserat vilka de väsentliga möjligheterna är för att uppnå effektmålet. Vi har även följt upp i vilken utsträckning de upphandlande organisationerna tagit vara på dessa möjligheter. Vi har följt upp två av dessa möjligheter, vilka utgör resultatindikatorer för effektmålet. I tabell 23 nedan presenteras de upphandlande organisationernas utfall på målinde och resultatindikatorerna.

Tabell 23. Upphandlande organisationers utfall på målinde och resultatindikatorer ¹⁹

Målinde och resultatindikatorer	2018	2020
Målinde		40
Analys av risk för oschysta arbetsvillkor	-	35 %
Arbetsrättsliga krav i upphandlingar	50 %	46 %

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

De upphandlande organisationerna når tillsammans 40 i målinde för effektmålet. Det är en liten spridning i resultatet och ingen indikator ligger 10 procentenheter eller mer från målinde.

Resultatbedömning

Det behövs en stor utveckling av de upphandlande organisationernas inköpsarbete för att de ska tillvarata möjligheterna som finns för att främja att försörjningen av varor och tjänster till offentlig sektor sker med skäliga arbetsvillkor.

Det finns ett beroende mellan risk- och behövlighetsbedömningar och de villkor som används i upphandling för att främja schysta arbetsvillkor. Utgångspunkten är att om fler genomför behövlighetsbedömningar så kan utfallet av dessa ligga till grund för ställningstagande om villkor behöver ställas i det enskilda fallet. Det är positivt att 46 procent av de offentliga organisationerna ställer arbetsrättsliga krav i hög utsträckning, men tyvärr går utvecklingen åt fel håll.

Det finns en risk att för få ställer arbetsrättsliga villkor när det är behövt. Enbart 35 procent av de upphandlande organisationerna analyserar risken för oschysta arbetsvillkor i hög utsträckning; med tanke på att det finns lagkrav på att göra behövlighetsbedömningar borde den nivån vara högre. Det kan dock vara så att de upphandlande organisationerna använder Upphandlingsmyndighetens, eller de riskanalyser som tagits fram av Stockholms stad, Göteborgs Stad och Malmö stad – vid upphandling inom de branscher där sådana finns framtagna. Om så är fallet kan det förklara den låga andel som analyserat risk för oschysta arbetsvillkor vid enskilda upphandlingar.

¹⁹ Uppföljningen genomförs vart annat år. Därför saknas resultat för 2019. Läs mer om målinde, indikatorer och resultatens generaliserbarhet i bilaga 1.

3.4.2 De offentliga inköpen bidrar till ökad sysselsättning för personer i särskilt utsatta grupper och personer som står långt ifrån arbetsmarknaden

Upphandlingsmyndigheten har analyserat vilka de väsentliga möjligheterna är för att uppnå effektmålet. Vi har även följt upp i vilken utsträckning de upphandlande organisationerna tagit vara på dessa möjligheter. Vi har följt upp tre möjligheter, vilka utgör resultatindikatorer för effektmålet. I tabell 24 nedan presenteras de upphandlande organisationernas utfall på målindex och resultatindikatorerna.

Tabell 24. Upphandlande organisationers utfall på målindex och resultatindikatorer ²⁰

Målindex och resultatindikatorer	2018	2020
Målindex		28
Genomför marknadsanalyser vid planering av enskilda upphandlingar	-	51 %
Dialog med leverantörer under upphandling	17 %	20 %
Sysselsättningsfrämjande krav i upphandlingar	12 %	14 %

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

De upphandlande organisationerna når tillsammans 28 i målindex för effektmålet. Det är en stor spridning i resultatet på indikatorerna, där två av tre indikatorer ligger 10 procentenheter eller mer från målindex. Det är huvudsakligen en indikator som påverkar målindex positivt: 51 procent av de upphandlande organisationerna arbetar med marknadsanalyser inför upphandlingar i hög utsträckning. Det som drar ner målindex är att 14 procent ställer sysselsättningsfrämjande krav i hög utsträckning.

Resultatbedömning

Det behövs en mycket stor utveckling av de upphandlande organisationernas inköpsarbete för att de ska tillvarata möjligheterna som finns för att främja sysselsättning.

Vi tror att det finns möjlighet för betydligt fler upphandlande organisationer att främja sysselsättning genom offentlig upphandling. Sysselsättning kan främjas genom att ställa krav på att långtidsarbetslösa med rätt kompetens ska erbjudas arbete, praktik eller lärlingsplats. Det är dock en låg andel organisationer som tar tillvara denna möjlighet; endast 14 procent av de upphandlande organisationerna ställer sysselsättningsfrämjande krav i hög utsträckning.

För att kunna främja sysselsättning via upphandling behöver det finnas leverantörer med kapacitet att exempelvis erbjuda lärlingsplatser eller tidsbegränsade anställningar, och det behöver göras marknadsanalyser för att ta reda på om leverantörer har möjlighet att ta emot personer som står långt från arbetsmarknaden. Det är därför positivt att 51

²⁰ Uppföljningen genomförs vart annat år. Därför saknas resultat för 2019. Läs mer om målindex, indikatorer och resultatens generaliserbarhet i bilaga 1.

procent av de offentliga organisationerna genomför marknadsanalyser vid enskilda upphandlingar i hög utsträckning, men det innebär även att det kan finnas en outnyttjad potential att främja sysselsättning i hälften av de upphandlande organisationernas inköpsverksamhet.

3.4.3 Leveranser

Under året har Upphandlingsmyndigheten levererat webbstöd för att stödja utvecklingen mot mer socialt hållbara inköp. Stöden är riktade till upphandlande organisationer, främst till upphandlare, beställare och myndighetsjurister.

Regeringsuppdrag om att informera om produktionsvillkor i andra länder

Upphandlingsmyndigheten erfar att det finns information om produktionsvillkor i andra länder men att det kan vara svårt för upphandlande organisationer att ta del av den.

Under året har vi därför utvecklat en digital tjänst som ska underlätta för upphandlande organisationer att identifiera och hantera hållbarhetsrisker i leveranskedjan i samband med upphandling. Tjänstens huvudsakliga innehåll är riskanalyser inom olika produktområden. Våra tidigare riskanalyser har anpassats till den digitala tjänsten.

Vi har tagit fram stöd för att främja skäliga arbetsvillkor vid produktion av varor och tjänster

Vi har tagit fram ett webbstöd för uppföljning av villkor som ställs i enlighet med svenska kollektivavtal. Vi har även dels tagit fram en vägledning som upphandlande organisationer kan använda för att utbilda sin personal i syfte att säkerställa ansvarsfulla leveranskedjor enligt ILO:s kärnkonventioner vid arbete som utförs i andra länder, dels reviderat arbetsrättsliga villkor för godsförare och flyttjänster och publicerat lärande exempel inom byggområdet.

Vi har spridit stöd som kan främja sysselsättning via offentlig upphandling

Upphandlingsmyndigheten har tidigare tagit fram en nationell modell för att ställa sysselsättningskrav i upphandling. För att modellen ska bli använd i Sverige krävs fortsatt spridning och kommunikationsaktiviteter. För att nå ut med stödet till våra kunder har vi under året utsett ambassadörer runt om i landet. Ambassadörerna ska fungera som förebilder och inspirera organisationer att jobba med sysselsättningskrav genom konkreta lärande exempel om hur andra har gjort.

Vi har tagit fram stöd för att främja barns rättigheter och ökad tillgänglighet

Under året har vi tagit fram webbstöd om barns rättigheter med anledning av att Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) nu är lag i Sverige. Vi har även tagit fram stöd om att främja tillgänglighet för alla oavsett funktionsvariation. Stöden har spridit genom seminarium och konferenser.

Vi har arrangerat och deltagit på evenemang

Upphandlingsmyndigheten arrangerar och deltar i olika evenemang för att nå ut med information om hur den offentliga upphandlingen kan utvecklas. I tabell 25 nedan presenterar vi hur många förfrågningar om deltagande vi fått, hur många evenemang vi deltagit på med koppling till målet om att offentlig upphandling ska bidra till ett socialt hållbart samhälle samt hur många personer vi nått vid dessa evenemang.

Tabell 25. Antal förfrågningar och evenemang som Upphandlingsmyndigheten deltagit på med koppling till inriktningsmålet samt antalet deltagare.²¹

Resultatindikatorer	2019	2020
Antal inkomna förfrågningar om deltagande	60	39
Antal evenemang där myndigheten deltagit	43	24
Antal deltagare på evenemang	2 957	1 329

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

Såväl antalet förfrågningar om deltagande som antalet evenemang där vi deltagit har minskat jämfört med 2019, där covid-19-pandemin kan förklara en del av minskningen. Teman och ämnen som evenemanget haft är till exempel hur man får människor som står långt i från arbetsmarknaden att komma i jobb, tillgänglighet och jämställdhet vid offentlig upphandling.

Vi har besvarat remisser

Under året har vi besvarat följande remiss med koppling till offentlig upphandling som bidrar till ett socialt hållbart samhälle:

- *Krav på arbetsrättsliga villkor vid inköp för bolag med statligt ägande (Ds 2019:25).*

²¹ Läs mer på sidan 66 om vårt deltagande i evenemang, om varför resultat för 2018 saknas och om osäkerheten i resultaten.

4

RESULTATREDOVISNING

Vägledningsfunktion för statsstöd

4.1 Inledning	53
4.2 Funktioner i kommuner och regioner har den kunskap de behöver för att hantera statsstödsfrågor i sin verksamhet	54

4.1 Inledning

Statsstöd är finansiering med offentliga medel från kommunal, regional eller statlig nivå som ger ett eller flera företag en fördel i förhållande till deras konkurrenter.

Upphandlingsmyndigheten ska ge vägledning i statsstödsfrågor till kommuner och regioner.

Syftet med statsstödsreglerna är att förutsättningarna för att lämna statsstöd ska vara desamma inom hela EU. Det bidrar till konkurrens på lika villkor mellan företag från olika medlemsstater, vilket är en förutsättning för att EU:s inre marknad ska fungera. Statsstöd aktualiserar dessutom en rad angränsande regelverk.

Leveranser på statsstödsområdet ska bidra till att kommuner och regioner kan uppnå en ändamålsenlig och rättssäker hantering av statsstödsfrågor. Statsstödsreglerna aktualiseras inom många delar av verksamheten hos kommuner och regioner, och även angränsande regelverk behöver beaktas för att kunna ge en kundanpassad vägledning inom området. I detta kapitel redovisar vi resultat och leveranser som bidrar till följande effektmål:

- Funktioner i kommuner och regioner har den kunskap de behöver för att hantera statsstödsfrågor i sin verksamhet.

Upphandlingsmyndigheten har sedan 2018 en särskild anslagspost för vår vägledningsfunktion för statsstöd. Anslagstilldelningen har de senaste tre åren uppgått till 5 000 tkr. Tabell 26 nedan visar kostnadsutvecklingen för målområdet 2018–2020.

Tabell 26. Kostnader för målområde 4, 2018–2020

Målområde	2018	2019	2020
Vägledningsfunktion för statsstöd	3 828 tkr	5 435 tkr	5 833 tkr

År 2018 var vägledningsfunktionens första år; då nyttjades inte hela anslaget. De två senaste åren har däremot hela anslagsbeloppet på 5 000 tkr nyttjats. Dessutom har en del kostnader finansierats över vårt förvaltningsanslag; 2020 uppgick det beloppet till 833 tkr. Ökningen av kostnaderna från 2019 till 2020 består uteslutande av indirekta kostnader. Vad gäller uppdragets direkta kostnader har inga större förändringar skett.

4.2 Funktioner i kommuner och regioner har den kunskap de behöver för att hantera statsstödsfrågor i sin verksamhet

Kommunala och regionala statsstödsfrågor är vanligare inom vissa områden än inom andra. Vi har utifrån tidigare erfarenheter och kontakter med kommuner, regioner och intresseorganisationer valt ut ett antal verksamhetsområden där vi undersökt i vilken grad jurister och ekonomer i kommuner och regioner hanterar statsstödsfrågor. I tabell 27 nedan presenterar vi deras upplevda stödbehov inom områdena.

Tabell 27. Andel kommuner och regioner som har stödbehov inom områden som aktualiserar statsstödsfrågor

Verksamhetsområde	Delområde	2019*	
		Kommuner %	Regioner %
Kommunala bidrag	Särredovisning	2	0
	Bedömningar av vad som är ekonomisk/icke-ekonomisk verksamhet	22	38
Bostadsförsörjning	Exploatering av fastigheter	30	0
	Markaffärer	35	0
	Beslut om kommunala garantier	12	0
	Beslut om kommunal borgen	19	0
	Finansiering av kommunala bostadsverksamheter	27	0
Finansiering av lokal och regional infrastruktur	Finansiering av utbyggnad av bredbandsnätet	31	13
	Finansiering av kollektivtrafik	10	50
	Finansiering av hamnverksamhet	5	0
	Finansiering av flygplatsverksamhet	10	38
Andra åtgärder för att främja näringslivet	Andra åtgärder för att främja näringslivet	41	25
Finansiering av andra kommunala eller regionalt ägda företag	Finansiering av andra kommunala eller landstingsägda företag	23	13
Åtgärder för att främja forskning, utveckling och innovation	Åtgärder för att främja forskning, utveckling och innovation	19	50
Klagomål avseende otillåtet statsstöd	Klagomål avseende otillåtet statsstöd	17	13
Annat	Annat	19	25

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2019.

* Uppföljningen av stödbehov genomfördes 2019. Vi anser att en lagom frekvens för att följa upp stödbehovet är vart annat eller var tredje år. Därför saknas siffror för 2020. Läs mer om enkätstudien i Bilaga 2.

Av tabellen ovan framgår att de tre områden där flest kommuner upplever att de behöver stöd är bostadsförsörjning, andra åtgärder för att främja näringslivet samt finansiering av lokal och regional infrastruktur. De tre områden där flest regioner upplever att de behöver stöd är åtgärder för att främja forskning, utveckling och innovation, finansiering av lokal och regional infrastruktur samt bedömningar av vad som är ekonomisk/icke-ekonomisk verksamhet.

4.2.1 Resultatbedömning

Upphandlingsmyndigheten tillhandahåller information om statsstödsreglerna som förklarar reglernas innebörd och tillämpning på generell nivå på vår webbplats. Vi bedömer att det i huvudsak möter kundernas behov av grundläggande information om statsstöd. Vi har till viss del även riktade stöd som möter behoven inom verksamhetsområdena bostadsförsörjning och kommunala bidrag, men stöden behöver utvecklas. Vi saknar bedömning av om vi möter behoven av riktade stöd inom övriga verksamhetsområden som aktualiseras statsstödsfrågor.

Statsstödsreglerna har inte beskrivits i en svensk kontext tidigare. Upphandlingsmyndigheten har utvecklat generell information om statsstödsreglerna sedan 2018. Vår bedömning är att vi nu har beskrivit reglernas innebörd och tillämpning på en generell nivå som möter kundernas informationsbehov. Kommuner och regioner kan använda informationen både för att identifiera och undvika statsstödsfrågor och för att lämna tillåtna statsstöd.

Vi har kommit en god bit på väg i arbetet med att även möta kundernas behov av riktad vägledning i statsstödsfrågor inom verksamhetsområdet bostadsförsörjning; här finns tre riktade stöd som bidrar till att höja kunskapsnivån om statsstödsfrågor hos kommuner och regioner. Fler frågor som behöver svar har dock identifierats och vissa utreds för närvarande. Det finns dessutom fortfarande behov av en mer riktad vägledning inom området. I synnerhet behöver vi identifiera och lyfta fram fler goda exempel.

Vad gäller området kommunala bidrag har vi tagit fram ett riktat stöd om finansiering av skyddat boende. Vår bedömning är att stödet och våra allmänna webbtexter om statsstödsreglerna delvis möter behovet av stöd i statsstödsfrågor om kommunala bidrag men det finns ett behov av att ta fram stöd för fler typer av bidrag.

Vi saknar en bedömning av hur väl vi möter stödbehoven inom de övriga verksamhetsområdena. Skälet till det är att vi har valt att utveckla uppföljningen av vår statsstödsverksamhet successivt på grund av att analys och bedömning är tidskrävande. Uppföljningen förutsätter såväl målgruppsanalyser som rättsliga analyser och analyser av våra leveranser i förhållande till målgruppernas identifierade stödbehov. Därför har vi under året utvecklat våra uppföljningsmetoder och tillämpat dem på de områden som vi bedömt vara mest aktuella. Framåt ser vi att vi kan använda uppföljningsmetoden för att bedöma utvecklingen inom fler områden.

4.2.2 Leveranser

Under året har Upphandlingsmyndigheten levererat webbstöd och besvarat frågor med målet att höja kunskapsnivån om statsstödsfrågor. Stöden är riktade till kommuner och regioner, där tjänstepersoner i olika funktioner och roller behöver förstå statsstödsreglerna.

Vi har informerat om stadstödsfrågor som aktualiserats av covid-19-pandemin

Vi har anpassat och tagit fram information vad gäller de nya statsstödsfrågor som aktualiseras av covid-19-pandemin. Här har vi även utvecklat ett särskilt stöd vad gäller infrastruktur hos kommunala flygplatser. I övrigt har vi spridit information om de tillfälliga statsstödsregler som gäller under pandemin och de uppdateringar som löpande gjorts av dessa regler. Vi har även spridit information om Europeiska kommissionens vägledning om statsstödsregler för ersättning för kollektivtrafik och annan landbaserad trafik under covid-19.

Vi har tagit fram stöd för finansiering av flygplatser

Vi har tagit fram stöd för finansiering av kommunala och regionala flygplatser. Målgruppen är såväl interna som externa jurister som anlitas av kommuner och berörda bolag. Därutöver finns det ett intresse för frågan – både ett politiskt intresse och ett intresse från flygplatsbolag, berörda tjänstepersoner och anställda. Regeringskansliet är en viktig samtalspart här, eftersom stöden till flygplatserna måste rapporteras korrekt till berörda myndigheter om Sverige ska kunna uppfylla sina åtaganden enligt statsstödsreglerna.

När det gäller de kommunala flygplatserna utvecklades stödet i samverkan med SKR, Sveriges regionala flygplatser och tjänstepersoner på Näringsdepartementet.

Vi har tagit fram ett riktat stöd kopplat till borgensavgifter

Under 2020 har vi utvecklat ett riktat stöd i form av ett webbstöd om borgensavgifter, vilket påverkar kommuners arbete med bostadsförsörjning. SKR, Sveriges Allmännyttan och Kommuninvest har fått möjlighet att komma med synpunkter på ett utkast. Vi presenterade stödet om borgensavgifter på ett webinarium.

Vi arbetar med ett stöd kopplat till svaga bostadsmarknader

I skrivelsen *Myndighetens arbete med statsstödsfrågor* återrapporterar vi hur arbetet med statsstödsfrågor har utvecklats 2018–2020 med inriktning på frågor om bostadsförsörjning och bostadsmarknader. I skrivelsen redogör vi för samtliga leveranser under perioden, med koppling till bostadsområdet.

Under 2020 har vi inlett ett arbete med att ta fram ett riktat stöd för kommunala statsstödsbeslut på svaga bostadsmarknader. Inom ramen för arbetet har vi bistått Regeringskansliet i arbetet med att utveckla stöd med koppling till bostadsförsörjningsfrågor och deltagit i diskussioner med Typhusutredningen.

Vi har utvecklat ett stöd kopplat till skyddade boenden

Vi har utvecklat ett stöd om gränsdragningen mellan bidrag och upphandling samt statsstödsregler för finansiering av skyddat boende för våldsutsatta kvinnor och barn. I webbstödet fokuserar vi på frågan om när upphandlingsreglerna respektive

statsstödsreglerna blir tillämpliga. Vi ger också stöd vad gäller tillämpningen av de statsstödsregler som kan bli aktuella för sociala tjänster och för stöd som uppgår till mindre belopp.

Vi har arrangerat och deltagit på evenemang

Upphandlingsmyndigheten arrangerar och deltar i olika evenemang för att nå ut med information om statsstödsreglerna. I tabell 28 nedan presenteras hur många förfrågningar om evenemang vi fått, hur många evenemang vi deltagit på med koppling statsstöd och hur många personer vi nått vid dessa evenemang.

Tabell 28. Antal förfrågningar och evenemang som Upphandlingsmyndigheten deltagit på med koppling till statsstöd samt antalet deltagare.²²

Resultatindikatorer	2019	2020
Antal inkomna förfrågningar om deltagande	13	12
Antal evenemang där myndigheten deltagit	11	10
Antal deltagare på evenemang	408	660

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

Antalet förfrågningar och evenemang där vi har deltagit är ungefär detsamma som för 2019. Däremot har antalet som vi nått ut till per seminarium ökat med 56 procent. Denna ökning kan till stor del förklaras av att många evenemang varit digitala. Vi har bland annat medverkat på webbkonferensen *Upphandlingsforum* som tog upp gränsdragningen mellan statsstöd och upphandling, och en statsstödsutbildning hos Fakultetskurser. Vi har även arrangerat en webbkonferens om statsstöd inom ramen för ett öppet nätverk för statsstödsfrågor.

Vi besvarar löpande frågor via telefon och Frågeportalen och ökat antalet nyheter om statsstödsfrågor som vi sprider via Upphandlingsmyndighetens nyhetsbrev.

Vi har besvarat remisser

Vi har besvarat följande remisser som huvudsakligen berör statsstödsfrågor:

- Yttrande över Europeiska kommissionens vitbok om subventioner från tredje land, KOM (2020) 253
- Yttrande över Europeiska kommissionens gröna giv
- Förslag till *Förordning om stöd för gröna och trygga samhällen*
- Förslag till *Förordning inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet*.

²² Läs mer på sidan 66 om vårt deltagande i evenemang, om varför resultat för 2018 saknas och om osäkerheten i resultaten.

5

RESULTATREDOVISNING

Interna mål

5.1 Inledning	59
5.2 Långsiktigt mål 1: Ett kundanpassat stöd i framkant; aktivt, relevant och användbart	59
5.3 Långsiktigt mål 2: Det självklara kunskapsnavet i den offentliga affären	61
5.4 Långsiktigt mål 3: En inspirerande arbetsplats där alla kan och vill göra skillnad	66

5.1 Inledning

Upphandlingsmyndigheten har tre långsiktiga interna mål som ska bära verksamheten mot myndighetens vision *Sunda offentliga affärer för en hållbar framtid*. De långsiktiga målen ger en riktning dels för hur vårt stöd ska vara utformat för att i möjligaste mån skapa kundnytta, dels för vad som krävs för att myndighetens uppdrag ska kunna genomföras. I detta kapitel presenterar vi resultat som inte kan kopplas direkt till något av de andra målområdena.

5.2 Långsiktigt mål 1: Ett kundanpassat stöd i framkant; aktivt, relevant och användbart

Upphandlingsmyndigheten ska ge stöd till upphandlande organisationer och leverantörer. Vi uppdaterar och utvecklar nytt stöd kontinuerligt, allt eftersom vi lär oss mer om kundernas behov och hur vi bäst kan anpassa stöden efter deras förutsättningar.

5.2.1 Vi har utvecklat våra digitala tjänster

Vi har utvecklat myndighetens digitala tjänster för att vara mer tillgängliga för kunderna och skapa ett mer ändamålsenligt stöd. Med digitala tjänster menar vi den digitala interaktion som sker mellan Upphandlingsmyndigheten och våra kunder.

Våra digitala tjänster omfattar webbplatsen upphandlingsmyndigheten.se, vår kriterietjänst, Valfrihetswebben, Frågeportalen och Strategikollen. Under året har vi bland annat:

- lanserat en ny digital plattform (www.upphandlingsmyndigheten.se) vars gränssnitt nu är myndighetens nya huvudwebb
- bearbetat och anpassat allt innehåll på den gamla plattformen så att det nu är mer kundanpassat i den nya plattformen
- integrerat Frågeportalen i det nya publika gränssnittet, vilket gör den mer tillgänglig
- vidareutvecklat myndighetens kriteriedatabas, kriteriebibliotek och kriteriewizard så att de numera utgör en samlad kriterietjänst med ett nytt mer användarvänligt gränssnitt.

För att säkerställa att myndighetens digitala tjänster utformas utifrån användarnas behov har vi samskapat och testat tjänsterna med användarna. Arbetet har bedrivits med dels tjänstedesign, dels agil systemutveckling, där båda metoderna utgår från att vi först kartlägger målgruppens behov, sedan utvecklar och testar olika beståndsdelar för att slutligen utvärdera och få återkoppling från användarna.

5.2.2 Kundernas upplevelse av Upphandlingsmyndighetens stöd

För att vårt stöd ska få största möjliga effekt måste det vara kundanpassat och möta rätt behov. Under året har vi följt upp kundernas upplevelse av Upphandlingsmyndighetens stöd, se tabell 29 nedan. Resultaten är preliminära och kan komma att förändras.²³

Tabell 29. Andel per kundgrupp som i hög utsträckning upplever att Upphandlingsmyndighetens verksamhet är värdefull för dem²⁴

Kundgrupp	2018	2020	Förändring
Statliga myndigheter	63 %	62 %	-1
Regioner	56 %	50 %	-6
Kommuner	73 %	76 %	+ 3
Offentliga bolag	44 %	*	-
Privata bolag (leverantörer)	24 %	22 %	-2

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

Utfallet för statliga myndigheter är nästan oförändrat, medan utfallet för regionerna har minskat med sex procentenheter. I antal motsvarar detta en minskning med en region. Hos kommunerna ser vi en ringa ökning, vilket vi försiktigt tolkar som att vi är på rätt väg, men att det finns mer arbete att göra. Vi ser även en minskning med 2 procentenheter från föregående mätning hos privata bolag (leverantörer).

De preliminära resultaten visar att vi inte har lyckats öka upplevelsen av hur värdefull vår verksamhet anses vara hos våra målgrupper sedan föregående mätning, och att det snarare gått ner marginellt. Det är negativt att en lägre andel upplever att vår verksamhet är användbar för dem än vad de upplevde 2018. Vi har inte utifrån delresultatet analyserat vad detta kan bero på, men vi har sannolikt ännu inte sett effekten av det utvecklingsarbete som gjorts av våra digitala tjänster under 2019 och 2020. Först vid nästa mätning kommer vi kunna se om utvecklingsarbetet har lett till ett upplevt ökat värde av vår verksamhet. För att vända den negativa trenden behöver vi göra insatser för att uppnå en förflyttning som innebär att vår verksamhet upplevs mer värdefull för kunderna genom exempelvis att skapa lämpliga forum för dialog och utveckling.

²³ Kartläggningen pågår fram till mars månad 2021, resultaten kan därför komma att förändras med fler svarande.

²⁴ Resultatens baseras på Upphandlingsmyndighetens kännedomsundersökning och enkätfrågan. Hur värdefull är Upphandlingsmyndighetens verksamhet för dig? Svartalernativ: 1 mycket låg utsträckning till 5 mycket hög utsträckning. Vi har definierat svartalernativ 4 och 5 som hög utsträckning.

5.3 Långsiktigt mål 2: Det självklara kunskapsnavet i den offentliga affären

Upphandlingsmyndigheten ska bidra dels till att inriktningsmålen i den nationella upphandlingsstrategin uppnås, dels till en ändamålsenlig och rättssäker tillämpning av statsstödsreglerna när kunderna använder vårt stöd för att utveckla sin verksamhet. Men för att säkerställa att stödet bidrar till att uppnå målen behöver vi nå våra kunder, därför har Upphandlingsmyndigheten som långsiktigt mål att vara det självklara kunskapsnavet i den offentliga affären.

5.3.1 Kundernas kännedom om Upphandlingsmyndigheten

För att vi ska kunna fullgöra vårt uppdrag och vara ett stöd för våra kunder är det av stor vikt att våra kunder har kännedom om Upphandlingsmyndigheten och vad vi gör. I tabell 30 nedan presenterar vi delresultatet från 2020 års målgruppskartläggning.²⁵ Resultaten är preliminära och kan komma att förändras.

Tabell 30. Andel per kundgrupp som i hög utsträckning känner till Upphandlingsmyndigheten²⁶

Kundgrupp	2018	2020
Statliga myndigheter	74 %	74 %
Regioner	89 %	75 %
Kommuner	74 %	75 %
Offentliga bolag	43 %	*
Privata bolag (leverantörer)	23 %	27 %

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

Vårt mål är att vi ska bli mer kända men utfallet visar endast på en marginell förflyttning i kännedomen. Vi ser en negativ förändring hos regionerna som har tappat 14 procentenheter. I antal motsvarar det en minskning med två regioner. Vad gäller statliga myndigheter och kommuner är förändringen marginell. Privata bolag (leverantörer) har fortfarande en lägre kännedom än övriga kunder, men en ökning på 4 procentenheter från 2018 indikerar att resan mot en positiv förändring har börjat.

Vi tror att pandemin har betydelse för hur vi har kunnat nå ut under 2020. Stor del av vår kännedom bygger på de kundmöten som vi genomför fysiskt, såsom dialogmöten, mässor och konferenser vilka minskat under året. Det interna utvecklingsarbetet av vår digitala plattform har även tagit mycket resurser i anspråk vilket begränsat hur mycket vi kunnat fokusera på att nå ut med befintligt stöd. För att uppnå en positiv utveckling behövs en fortsatt förflyttning avseende kundernas kännedom om vad vi gör.

²⁵ Kartläggningen pågår fram till mars månad 2021, resultaten kan därför komma att förändras med fler svarande.

²⁶ Resultatens baseras på Upphandlingsmyndighetens kännedomsundersökning och enkätfrågan. Hur väl känner du till vad Upphandlingsmyndigheten gör? Svartalternativ: 1 mycket låg utsträckning till 5 mycket hög utsträckning. Vi har definierat svartalternativ 4 och 5 som hög utsträckning.

5.3.2 Genomslag för Upphandlingsmyndighetens webbstöd

En stor del av Upphandlingsmyndighetens stöd sprids via våra digitala kanaler upphandlingsmyndigheten.se, kriteriedatabasen, Strategikollen, Frågeportalen och Valfrihetswebben.

Upphandlingsmyndigheten.se

Vår huvudkanal för att sprida Upphandlingsmyndighetens digitala stöd är webbplatsen upphandlingsmyndigheten.se. Där tillhandahåller vi webbstöd som upphandlande organisationer och leverantörer kan använda i sitt arbete med inriktningsmålen i den nationella upphandlingsstrategin och för en ändamålsenlig och rättssäker tillämpning av statsstödsreglerna. Stödet består främst av information och vägledning, hållbarhetskriterier och filmer. Vi informerar även om viktiga händelser kopplade till offentliga affärer.

För 2020 presenterar vi resultaten för upphandlingsmyndigheten.se på aggregerad nivå.²⁷ Det ger oss underlag att bedöma om besökare tar del av de stöd som finns på webbplatsen och om användningen har minskat eller ökat. Den 16 december 2020 växlade vi över från vår gamla webbplats till en nyutvecklad huvudwebb. I tabell 31 nedan presenterar vi därför resultaten för den gamla respektive den nya webbplatsen separat.

Tabell 31. Antal besök på Upphandlingsmyndighetens webbplats 2017–2020

Resultatindikator	2017	2018	2019	2020
Antal besök gamla upphandlingsmyndigheten.se	420 626	494 435	577 551	656 840**
Antal besök nya upphandlingsmyndigheten.se				52 150*
Totalt	420 626	494 435	577 551	708 990

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

* Under 2020 arbetade vi parallellt med att utveckla en ny webbplats och de befintliga stöden. Allt eftersom stöd uppdaterades publicerades de på den nya webbplatsen.

** Under 2020 arbetade våra medarbetare på hemifrån till följd av covid-19-pandemin. Därför har vi inte kunnat utesluta intern trafik till webbplatserna, vilket gör att siffrorna kan skilja sig från tidigare trend. Se bilaga 3, för ytterligare osäkerheter kopplat till indikatorerna.

Antal besök 2020 på upphandlingsmyndigheten.se (både gamla och nya webbplatsen) har ökat med 23 procent jämfört med 2019. Vårt mål är att antalet besök ska öka kontinuerligt, eftersom det innebär att fler tar del av vårt stöd. Vi ser därför positivt på utvecklingen. Från september 2020 har vi ställt frågan ”Hjälpte den här sidan dig?” till alla användare på den nya webbplatsen. Av de totalt inkomna svaren (1 600 svar) svarade 75 procent ja. En övervägande andel av de svarande anser således att innehållet är relevant och användbart, vilket är ett gott resultat.

²⁷ Ett arbete pågår med tekniska lösningar för att bryta ner resultaten utifrån olika mål.

Kriteriedatabasen

För att stödja upphandlande organisationer att upphandla hållbara varor och tjänster har Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att ta fram hållbarhetskriterier. Dessa erbjuds via en kriteriedatabas.

Vår kriteriedatabas är fritt tillgänglig på upphandlingsmyndigheten.se, och där kan upphandlare, leverantörer och andra intressenter läsa om och ladda ned våra kriterier. Kriteriedatabasen har under året bestått två delar – dels kriteriebiblioteket, där kunden kunnat ta del av hållbarhetskriterierna och få mer information om dem, dels vår kriteriewizard som kunden kunnat använda för att ladda ned kriterierna som Word- eller pdf-dokument. I december 2020 ersattes kriteriedatabasen med kriteriebiblioteket och kriteriewizarden av vår nya kriterietjänst.

Tabell 32. Antal besök och nedladdningar i kriteriedatabasen

Resultatindikator	2017	2018	2019	2020
Antal besök	20 903	25 659	28 178	77 098*
Antal nedladdningar från vår kriteriewizard	8 949	7 231	7 576	7 882

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

* I och med att vi har uppdaterat kriterietjänsten i år har vi förfinat och uppdaterat filtreringen för de olika kategorierna i kriterietjänsten till mer rättvisande och korrekta data, varför siffrorna visar en större ökning än tidigare år.

År 2020 har vi uppdaterat våra metoder för att ta fram webbstatistik för de olika kategorierna i kriterietjänsten. Det förklarar till stor del den stora ökningen av antalet besök jämfört med tidigare år. Hade den nya metoden för materialinsamling använts 2019 hade motsvarande resultat varit 65 865 besök. Det har således skett en ökning på 17 procent jämfört 2019. Det visar att vi når ut i högre grad med våra kriterier, vilket är positivt.

Under 2020 har arbetet med hållbarhetskriterierna varit fokuserat på att hålla kriterierna inom produktområdena aktuella. Det innebär bland annat att vi har uppdaterat och sett över existerande kriterier, se tabell 33 nedan.

Tabell 33. Antal lanserade, uppdaterade, justerade och avvecklade hållbarhetskriterier

Resultatindikator	2017	2018	2019	2020
Antal lanserade hållbarhetskriterier*	10	56	90	55
Antal uppdaterade hållbarhetskriterier	39	17	55	51
Antal justerade hållbarhetskriterier	158	148	167	448
Antal hållbarhetskriterier i databasen	619	639	647	646

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

*Från och med 2018 presenteras kriteriestatistiken enligt myndighetens process för produktutveckling. Lanserade kriterier är detsamma som det som tidigare kallades nya kriterier.

Totalt sett ligger antalet kriterier vi tillhandahållit 2020 på samma nivå som 2019, och de flesta av de nya hållbarhetskriterierna har ersatt avvecklade kriterier. Samtliga hållbarhetskriterier har tagits fram med hjälp av referensgrupper där specialkompetens från myndigheter, leverantörer, branschorganisationer, miljöorganisationer och andra

intressenter ingår. Orsaken till att den stora ökningen i antal justerade kriterier är att vi taggat kriterierna så att det framgår vilka mål i Agenda 2030 som de bidrar till att uppnå vid användning.

Valfrihetswebben

Upphandlingsmyndigheten ansvarar för att förvalta Valfrihetswebben som är den nationella webbplatsen för annonsering av valfrihetssystem enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV). Det är obligatoriskt att annonsera på Valfrihetswebben för alla statliga myndigheter, regioner och kommuner som infört valfrihetssystem enligt LOV.

Syftet med Valfrihetswebben är att tillhandahålla en tjänst för annonsering av valfrihetssystem som är enkel för upphandlande myndigheter att hantera och som framför allt underlättar för leverantörer och utförare att hitta affärsmöjligheter. Under året har vi utvecklat Valfrihetswebben med en mer användarvänlig navigering, vilket gör det lättare för användaren att hitta det den söker.

Tabell 34. Antal besök på Valfrihetswebben

Resultatindikator	2017	2018	2019	2020
Antal besök	18 013*	12 012	13 003	12 877

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

* 1 februari 2017 lanserade vi en helt ny webbplats för Valfrihetswebben med omarbetad struktur och bättre spårning, vilket är förklaringen till hoppet i statistiken.

Genomslaget för Valfrihetswebben har minskat något sedan 2019 men håller den nivå vi förväntar oss av tjänsten. Målet för Valfrihetswebben är en jämn besökstrend, eftersom tjänsten baseras på annonseringar enligt LOV.

5.3.3 Genomslag för Upphandlingsmyndighetens mediearbete

Mediernas nyhetsvärdering och rapportering har påverkats av covid-19-pandemin, där antalet artiklar om offentlig upphandling minskat med 33 procent jämfört med 2019. Därtill sjunker myndighetens andel av publiciteten om offentlig upphandling jämfört med 2019, där vårt genomslag har minskat med 47 procent, se tabell 35 nedan.

Tabell 35. Genomslag för mediearbetet

Resultatindikator	2017	2018	2019	2020
Antal artiklar och inslag om offentlig upphandling	8 857	6 906	7 813	5 421
Antal artiklar och inslag där både offentlig upphandling och Upphandlingsmyndigheten nämns	375	307	439	249
Andel artiklar och inslag om offentlig upphandling där Upphandlingsmyndigheten nämns	4,2 %	4,4 %	5,6 %	4,6 %
Antal artiklar och inslag där Upphandlingsmyndigheten nämns	1 329	958	1 543	822

Resultatindikator	2017	2018	2019	2020
Antal artiklar och inslag som är ett direkt resultat av myndighetens mediearbete	-	-	286	150
Andel artiklar och inslag som är ett resultat av myndighetens mediearbete	-	-	18,5 %	19,6 %
Antal debattartiklar skrivna av UHM	-	-	5	2
Antal artiklar i Dagens Samhälle, Upphandling24 och Inköpsrådet	200	197	172	144

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

Nedgången av antalet artiklar och inslag där Upphandlingsmyndigheten nämns är till stor del en coronaeffekt, men den största förklaringen till minskningen är att det hösten 2019 publicerades flera artiklar från TT Nyhetsbyrån, där vi förekom. Artiklarna handlade om upphandlingen av Apotekstjänst och om regeringens satsning på upphandling som ett sätt att nå klimatmålen. Bara under årets tre sista månader 2019 publicerades lika många artiklar som under helåret 2020.

Trots den generella minskningen av antalet artiklar och inslag som nämner Upphandlingsmyndigheten ökar andelen artiklar och inslag som är ett resultat av vårt eget mediearbete. Det är positivt och visar att våra nyheter och vår verksamhet har ett nyhetsvärde.

Antalet debattartiklar som Upphandlingsmyndigheten skrivit minskar, vilket kan förklaras av covid-19-pandemin och av att myndighetens kommunikationsarbete fokuserat på att utveckla våra digitala tjänster. Antalet artiklar i den branschpress som bevakar offentliga inköp har minskat med 16 procent jämfört med 2019. Det beror dels på corona, dels på att Dagens Samhälle har minskat sin bevakning av offentlig upphandling.

Genomslag i sociala medier

Upphandlingsmyndighetens sociala medier och nyhetsbrev är viktiga verktyg för att sprida information om våra stöd, nå ut med budskap och skapa engagemang för frågor om upphandling och statsstöd. I tabell 36 nedan presenterar vi resultat för hur väl vi når ut via sociala medier och nyhetsbrev.

Tabell 36. Antal följare i sociala medier och nyhetsbrev

Kommunikationskanal	2017	2018	2019	2020
Sociala medier (Twitter, LinkedIn och Facebook)	3 052	4 444	6 049	7 301
Prenumerationer nyhetsbrev	3 113	2 360*	2 946	3 363

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

* På grund av dataskyddsförordningen (GDPR) startade myndigheten en ny prenumerationslista 2018, där prenumeranter aktivt fick anmäla sig på nytt.

Antalet följare i sociala medier har ökat med 21 procent och antalet prenumeranter har ökat med 14 procent under året. Att allt fler prenumererar på nyhetsbrevet och följer oss i sociala kanaler visar att det finns ett fortsatt ökat engagemang för oss och våra frågor. Det

innebär också att vi fått förbättrade förutsättningar att nå ut med information och budskap till våra målgrupper.

5.3.4 Genomslag för Upphandlingsmyndighetens kundmötesverksamhet

Upphandlingsmyndigheten arrangerar och deltar i olika evenemang för att nå ut med information om hur den offentliga upphandlingen kan utvecklas. I tabellen nedan visar vi hur stor efterfrågan är på vårt deltagande, hur många evenemang vi deltagit på och hur många personer vi nått ut till vid dessa totalt under året.

Tabell 37. Upphandlingsmyndighetens deltagande i evenemang

Resultatindikator	2017	2018	2019	2020
Antal förfrågningar om Upphandlingsmyndighetens deltagande på evenemang	297	473	579	483
Antal evenemang som Upphandlingsmyndigheten deltagit på – både externa och egenarrangerade	235	338	416	334
Antal deltagare totalt	-	-	12 089	13 134

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

Vi kan se att efterfrågan på Upphandlingsmyndighetens deltagande i evenemang och ökat för varje år sedan 2017, men 2020 har antalet förfrågningar minskat med 17 procent jämfört med 2019. Trots det har vi nått ut till fler deltagare, där antalet deltagare per evenemang har ökat med 35 procent jämfört med 2019. Utveckling beror på att majoriteten av evenemangen var digitala, vilket lett till att flera personer kunnat delta.

Vi började året med en fullbokad vår och vi såg fram emot att medverka och samverka med våra kunder, inhämta insikter och kunskap vid många möten och evenemang. Men när covid-19-pandemin bröt ut ställdes många evenemang in. En del flyttades fram i hopp om att kunna genomföra dem fysiskt längre fram, men det visade sig inte vara görbart och många ställdes därför in.

Vissa arrangörer valde dock att ställa om till det digitala formatet och banade väg för en omställning- och utvecklingsresa. ”Vi ställer inte in – vi ställer om” är ett uttryck som vi kommer att få leva med länge.

5.4 Långsiktigt mål 3: En inspirerande arbetsplats där alla kan och vill göra skillnad

Upphandlingsmyndighetens verksamhet är kunskapsintensiv och den kompetens personalen besitter är myndighetens största tillgång. I detta avsnitt beskriver vi vårt personal- och ekonomiarbete.

5.4.1 Arbetsmiljö

År 2020 präglades mycket av covid-19-pandemin. Den 17 mars rekommenderades alla anställda att arbeta hemifrån, vilket vi har gjort sedan dess. Utbildningsinsatser kring

arbetsmiljön i hemmet har genomförts av företagshälsovården, och vi har kontinuerligt följt upp arbetsmiljön genom pulsmätningar och individuella samtal mellan chef och medarbetare.

De synpunkter som framkommit rör bland annat svårigheten med gränsdragningen mellan arbete och fritid, brist på fysisk aktivitet samt ökat fokus och ökad effektivitet vid hemarbete, men det har även framkommit ett ökat behov av kompetensutveckling. Det upplevs finnas ett bra stöd och det är lätt att få kontakt med kollegor, men många saknar spontana sociala möten med sina kollegor.

Ett mål under året har varit att arbetsbelastningen på myndigheten ska minska för varje genomförd pulsmätning. Tyvärr har mätningarna i stället visat att arbetsbelastningen har ökat under året. En förklaring är att antalet medarbetare minskat, eftersom vi inte återtillsatt tjänster när medarbetare slutat. Myndigheten arbetar nu aktivt för att skapa en mer hälsosam balans, bland annat genom utbildning från företagshälsovården, enskilda samtal mellan chef och medarbetare samt risk- och konsekvensanalyser.

Den totala sjukfrånvaron har minskat något sedan 2019, vilket förmodligen beror på hemarbetet. Vi ser att korttidsfrånvaron har minskat men att vi fortsatt har ett par längre sjukskrivningsperioder. Tabell 38 nedan visar myndighetens sjukfrånvaro.

Tabell 38: Sjukfrånvaro 2017–2020, procent

Resultatindikatorer	2017	2018	2019	2020
Total sjukfrånvaro	1,5 %	2,6 %	4,0 %	3,3 %
Kvinnor, sjukfrånvaro	1,7 %	2,6 %	5,5 %	4,7 %
Män, sjukfrånvaro	1,0 %	2,6 %	0,8 %	0,4 %
Långtidssjukfrånvaro (60 kalenderdagar eller mer) i förhållande till total sjukfrånvaro*	-	-	74,1 %	83,4 %
Anställda upp till och med 29 år, sjukfrånvaro**	-	-	-	-
Anställda 30–49 år, sjukfrånvaro	1,3 %	2,6 %	5,4 %	4,2 %
Anställda 50 år eller äldre, sjukfrånvaro	1,9 %	3,1 %	1,9 %	2,2 %

Källa: Arbetsgivarverket 2020.

* Statistik för 2017–2018 saknas, eftersom detta inte dokumenterades separat.

** Sjukfrånvaro för anställda upp till och med 29 år redovisas inte, eftersom antalet anställda i gruppen är under 10 personer alternativt att uppgiften kan hänföras till en enskild individ.

5.4.2 Organisationsöversyn och kompetensförsörjning

Under 2020 har vi genomfört en kartläggning av organisationen i syfte att utvärdera om den organisation som implementerades 2017 är effektiv och anpassad till det som krävs för att vi som myndighet ska utföra vårt uppdrag på bästa sätt. Översynen resulterade i ett antal utvecklingsområden, varav strategisk kompetensförsörjning var ett, där det konstaterades att myndigheten behöver identifiera vilka kritiska kompetenser vi behöver och ställa detta mot de kompetenser vi har i dag.

I början av 2021 kommer vi att göra en kompetensinventering tillsammans med medarbetarna; arbetet beräknas vara slutfört första kvartalet 2021. När detta arbete är

slutfört har vi identifierat vilka centrala kompetenser myndigheten behöver samt vilka vägval vi behöver göra för att säkra vår kompetensförsörjning.

Tabell 39: Antal anställda och årsarbetskrafter

Resultatindikator		2017	2018	2019	2020
Antal anställda (medelantal under året)	Kvinnor	47	55	57	49
	Män	21	23	26	25
	Totalt	68	78	83	74
Årsarbetskrafter, antal	Kvinnor	-*	47,2	49,8	42,8
	Män	-*	20,2	24,0	22,2
	Totalt	56,8	67,4	73,7	65,1

Källa: Arbetsgivarverket 2020.

* Uppgifter saknas, eftersom siffran inte dokumenterades 2017.

Antalet årsarbetskrafter har minskat med nästan 12 procent 2020, jämfört med 2019. Minskningen förklaras av att vi under året inte har haft ekonomisk möjlighet att rekrytera nya medarbetare när anställda sagt upp sig eller tagit tjänstledigt.

Under året har myndigheten haft regeringsuppdrag dels om att ta emot personer med funktionsnedsättning, dels om att ta emot nyanlända arbetssökande. Dessa båda uppdrag har redovisats separat till Statskontoret.

5.4.3 Miljöledning

Upphandlingsmyndigheten ska ha ett miljöledningssystem enligt förordningen om miljöledning i statliga myndigheter. Under året har vi utbildad ledningsgruppen i miljöledningssystemet som uppdaterades under 2019 samt tagit fram informationsmaterial om det på vårt intranät.

5.4.4 Ekonomi i korthet

Upphandlingsmyndighetens totala kostnader 2020 är på ungefär samma nivå som året innan – 100 045 tkr 2020, jämfört med 102 121 tkr 2019. Av kostnaderna för 2020 utgör 69 procent personalkostnader, jämfört med 72 procent 2019. Minskningen beror på att vi inte har haft ekonomisk möjlighet att rekrytera när medarbetare sagt upp sig eller tagit tjänstledigt. En av anledningarna till detta är kostnaderna för vårt nya statistikuppdrag.

Driftskostnaderna ligger på ungefär samma nivå som föregående år. På grund av covid-19-pandemin och hemarbetet har rese- och varukostnaderna minskat, medan nya uppdrag har lett till att våra köp av externa tjänster har ökat. Därutöver syns effekten av vår digitala utveckling i våra avskrivningskostnader som har ökat med cirka 49 procent jämfört med 2019.

Vi har förändrat vår redovisningsstruktur 2020 jämfört med tidigare år. Det utgår nu ifrån våra fyra målområden. Dessa förändringar har krävt ett manuellt arbete med att kategorisera om aktiviteter 2018 och 2019, för att årets utfall ska vara jämförbart med tidigare år. Kostnaderna för de aktiviteter som inte direkt har kunnat hänföras till ett specifikt mål har fördelats proportionerligt mellan våra målområden och

statsstödsområdet. Tabell 40 nedan visar fördelning av intäkter och kostnader för verksamheten för 2018–2020 inom våra fyra målområden.

Tabell 40. Fördelning av intäkter och kostnader per målområde, tusen kronor

Målområde		2018	2019	2020
1. Offentlig upphandling som ett strategiskt verktyg för en god affär	Kostnader	12 667 tkr	12 064 tkr	29 888 tkr
	Anslag intäkter	12 220 tkr	11 996 tkr	29 820 tkr
	Övriga intäkter	447 tkr	68 tkr	67 tkr
2. En effektiv och rättssäker offentlig upphandling som främjar en mångfald av leverantörer	Kostnader	31 561 tkr	37 473 tkr	24 464 tkr
	Anslag intäkter	29 532 tkr	37 258 tkr	26 463 tkr
	Övriga intäkter	2 030 tkr	215 tkr	1 tkr
3. En offentlig upphandling som främjar innovationer och är miljömässigt och socialt hållbar	Kostnader	54 318 tkr	47 150 tkr	37 860 tkr
	Anslag intäkter	49 289 tkr	41 106 tkr	32 878 tkr
	Övriga intäkter	5 030 tkr	6 044 tkr	4 982 tkr
4. Vägledningsfunktion för statsstöd	Kostnader	3 828 tkr	5 435 tkr	5 833 tkr
	Anslag intäkter	3 828 tkr	5 435 tkr	5 833 tkr
	Övriga intäkter	0 tkr	0 tkr	0 tkr
Totalt	Kostnader	102 375 tkr	102 121 tkr	100 045 tkr
	Anslag intäkter	94 869 tkr	95 795 tkr	94 994 tkr
	Övriga intäkter	7 506 tkr	6 326 tkr	5 051 tkr

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

En omfördelning av resurser har skett från målområde 2 och 3 till målområde 1, där målområde 1 utgjorde cirka 30 procent av våra totala kostnader 2020 jämfört med cirka 12 procent 2019. Detta förklaras till stor del av de nya uppdragen gällande statistik på upphandlingsområdet och samhällsviktig verksamhet, vilka tillsammans stått för nästan 20 procent av de totala kostnaderna. Eftersom dessa uppdrag tilldelats myndigheten utan tillskott av ytterligare medel har det inneburit att vi behövt prioritera ner övrig verksamhet.

Kostnaderna för statistikuppdraget uppgick till 13 166 tkr under året, vilket innebär att det uppdraget ensamt stod för 13 procent av våra totala kostnader. De områden som påverkats mest av prioriteringarna är de som omfattar vårt grundläggande stöd för en effektiv och rättssäker upphandling.

Under året har vi fått ett antal nya uppdrag med särskilda medel – dels regeringsuppdrag om minskad klimatpåverkan inom bygg och arkitektur, ett för gestaltad livsmiljö, dels bidrag för hållbar plastanvändning. Det senare är ett uppdrag som vi själva ansökt om från Naturvårdsverket. Dessa tre uppdrag har tillsammans tillfört myndigheten 4 500 tkr, vilket har varit värdefullt för vårt hållbarhetsarbete under året; för en liten myndighet som oss har dessa tillskott stor betydelse för vår totala finansiering.

6	7	8
<hr/>		
	9	10

FINANSIELL REDOVISNING

Finansiell redovisning

6	Resultaträkning	71
7	Balansräkning	72
8	Anslagsredovisning	74
9	Tilläggsupplysningar och noter	75
10	Sammanställning över väsentliga uppgifter	85

6. Resultaträkning

(tkr)	Not	2020	2019
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag		94 994	95 795
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	197	534
Intäkter av bidrag	2	4 853	5 780
Finansiella intäkter	3	0	12
Summa		100 045	102 121
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	4	-69 499	-73 968
Kostnader för lokaler		-3 211	-3 228
Övriga driftkostnader	5	-24 842	-23 233
Finansiella kostnader	6	-6	-20
Avskrivningar och nedskrivningar		-2 487	-1 673
Summa		-100 045	-102 121
Verksamhetsutfall		0	0
Årets kapitalförändring		0	0

7. Balansräkning

(tkr)	Not	2020-12-31	2019-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	7	8 729	1 881
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	8	292	1 081
Summa		9 021	2 962
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	9	414	611
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	10	405	797
Summa		818	1 408
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		0	71
Fordringar hos andra myndigheter	11	2 330	1 544
Övriga kortfristiga fordringar	12	3	15
Summa		2 333	1 631
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	13	1 669	2 062
Upplupna bidragsintäkter	14	0	595
Summa		1 669	2 657
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	15	1 442	1 521
Summa		1 442	1 521
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	16	14 831	9 450
Summa		14 831	9 450
SUMMA TILLGÅNGAR		30 114	19 628

(tkr)	Not	2020-12-31	2019-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital	17		
Balanserad kapitalförändring		0	0
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		0	0
Summa		0	0
Avsättningar			
Övriga avsättningar	18	579	453
Summa		579	453
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	19	9 554	4 153
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	20	2 214	2 039
Leverantörsskulder	21	9 299	5 590
Övriga kortfristiga skulder	22	1 032	1 087
Summa		22 099	12 869
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	23	6 726	5 407
Oförbrukade bidrag	24	308	285
Övriga förutbetalda intäkter	25	402	614
Summa		7 436	6 306
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		30 114	19 628

8. Anslagsredovisning

8.1 Redovisning mot anslag

Anslag (tkr)	Not	Ing. överföringsbelopp	Årets tilldelning enl. regl brev	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
Uo 02 1:17 Ramanslag							
ap.1 Upphandlingsmyndigheten	26	-1 355	88 419	0	87 064	-87 994	-930
ap.2 Vägledningsfunktion för statsstödsfrågor	27	0	5 000	0	5 000	-5 000	0
ap.4 Information om tillförlitliga produktionsvillkor i andra länder	28	0	1 000	0	1 000	-1 000	0
Uo 21 1:2 Ramanslag							
Insatser för energieffektivisering							
ap.6 Energikrav i offentlig upphandling	29	0	1 000	0	1 000	-1 000	0
Summa		-1 355	95 419	0	94 064	-94 994	-930

9. Tilläggsupplysningar och noter

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

9.1 Tilläggsupplysningar

9.1.1 Redovisningsprinciper

Tillämpade redovisningsprinciper

Myndighetens bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt Ekonomistyrningsverket (ESV):s föreskrifter och allmänna råd till denna förordning. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna förordning.

I enlighet med ESV:s föreskrifter till 10 § FBF (Förordning om myndigheters bokföring) tillämpar myndigheten brytdagen den 5 januari. Brytdagen föregående år var den 3 januari. Efter brytdagen har fakturor överstigande 25 tkr bokförts som periodavgränsningsposter.

9.1.2 Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas maskiner och inventarier som har ett anskaffningsvärde om minst 20 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till lägst tre år. För egenutvecklade dataprogram, förvärvade licenser och rättigheter gäller beloppsgränsen 250 tkr och en livslängd på lägst tre år. Beloppsgränsen för förbättringsutgifter på annans fastighet är 100 tkr. Avskrivningstiden för förbättringsutgifter på annans fastighet uppgår till högst den återstående giltighetstiden på hyreskontraktet, dock lägst tre år. Avskrivning sker enligt linjär avskrivningsmetod. Avskrivning under anskaffningsåret sker från den månad tillgången tas i bruk.

Tillämpade avskrivningstider

3 år: Egenutvecklade dataprogram, licenser, rättigheter, datorer och kringutrustning

4 år: Övertagna inventarier från Konkurrensverket

5 år: Inredningsinventarier, övriga inventarier

5 år: Maskiner och andra tekniska anläggningar, bilar och transportmedel

Bärbara datorer liksom mobiltelefoner och läsplattor anses ha en kortare livslängd än 3 år och kostnadsförs därför direkt. Konst ses som en bestående tillgång och avskrivs inte.

Upphandlingsmyndigheten har beslutat att större anskaffningar av likartade tillgångar som uppgår till minst 50 tkr (exkl. moms) ska betraktas som anläggningstillgångar. Förutsättningen för att tillgången ska bedömas som en helhet är att avskrivningstiderna är de samma liksom att anskaffningen skett vid samma tidpunkt och att faktureringen

sker samlat. Bokföringen sker då på ett gemensamt anläggningsnummer i ekonomisystemet.

Omsättningstillgångar

Fordringar har tagits upp till det belopp varmed de beräknas inflyta.

Skulder

Skulderna har tagits upp till nominellt belopp. Skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

9.1.3 Ersättningar och andra förmåner

Ledande befattningshavare / styrelseuppdrag	
	Ersättning i tkr
Generaldirektör Inger Ek	1 239
Inga andra uppdrag	
	Förmån i tkr
Reseförmån	91

Insynsråd / andra styrelseuppdrag	Ersättning i tkr
<i>Ali Esbati</i>	5
Riksdagsledamot	
Riksbanksfullmäktige (ledamot)	
Delegationen mot segregation, Delmos (ledamot)	
<i>Lina Wedin Hansson</i>	4
Enhetschef, Region Skåne	
Inga andra uppdrag	
<i>Mattias Lindahl</i>	5
Professor, Linköpings universitet	
Vinexus (enskild firma)	
Vinexus AB (eget bolag)	
Ideella föreningen Svenska institutet för standarder med firma Svenska institutet (styrelseledamot)	
<i>Helena Jonsson</i>	3
Landshövding, Jönköpings län	
Hushållningssällskapet (ordförande)	
Kungliga patriotiska sällskapet (ledamot)	
Godstransportrådet (ordförande)	

Insynsråd / andra styrelseuppdrag	Ersättning i tkr
Kungliga skogs- och lantbruksakademien (ledamot i kollegiet)	
Alliansregeringens Framtidskommission (ledamot)	
<i>Lena Callermo</i>	4
Avdelningschef, Energimyndigheten	
IVL Svenska Miljöinstitutet (styrelseledamot i bolagsstyrelsen)	
<i>Samuel Engblom</i>	3
Samhällspolitisk chef, TCO	
Diskrimineringsmannens råd (rådsledamot)	
Universitetskanslersämbetet (ledamot i insynsrådet)	
<i>Carin Stoeckmann</i>	4
Byggmästarn i Skåne AB (ägare, VD, styrelseledamot)	
Svenskt näringsliv (styrelseledamot)	
Svenskt näringslivs verksamhetsstyrelse (styrelseledamot)	
Byggföretagen (styrelseordförande)	
Campus Helsingborg (styrelseledamot)	
Ratio (styrelseledamot)	
Tillväxt Landskrona AB (styrelseledamot)	
<i>Michael Kazmierczak</i>	5
Inköpsansvarig, Gästrike återvinnare	
Upphandlingsspecialisterna, enskild firma	
<i>Ulrika Liljeberg</i>	3
Leksands kommun (kommunalråd och kommunstyrelsens ordförande)	
Leksandsbostäder AB (styrelseordförande)	
Högskolan Dalarna (styrelseledamot)	
Dala Energi AB (styrelseledamot)	
Tankesmedjan Fores (styrelseledamot)	
SKL (ledamot demokratiberedningen)	
Dalhalla Förvaltning AB (styrelseledamot)	

9.2 Anställdas sjukfrånvaro

Uppgifter om sjukfrånvaro redovisas på sidan 67 i resultatredovisningen.

9.3 Noter

9.3.1 Resultaträkning

(tkr)			2020	2019
Not	1	Intäkter av avgifter och andra ersättningar		
		Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen	3	100
		Intäkter av offentligrättsliga avgifter	0	0
		Övriga intäkter av avgifter och andra ersättningar	195	434
		Summa	197	534
		Övriga intäkter 2019 avser i huvudsak ersättning för utlånad personal till andra myndigheter, något som inte varit aktuellt under 2020.		
Not	2	Intäkter av bidrag		
		Bidrag från statliga myndigheter	4 595	5 443
		Bidrag från EU:s institutioner	16	42
		Bidrag från övriga	242	294
		Summa	4 853	5 780
		2019 avslutades projektet Employment through Procurement, med bidrag från ESF-rådet. Årets bidrag uppgick till lägre belopp. Erhållen kompensation för höga sjuklönekostnader med anledning av Covid -19 är 86 tkr.		
Not	3	Finansiella intäkter		
		Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	0	1
		Ränta på lån i Riksgäldskontoret	0	11
		Summa	0	12
		Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2020-01-08 varit noll.		
Not	4	Kostnader för personal		
		Lönekostnader (exkl arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	42 836	46 647
		<i>Varav lönekostnader ej anställd personal</i>	26	31
		Sociala avgifter	25 166	25 839
		Övriga kostnader för personal	1 497	1 483
		Summa	69 499	73 968
Not	5	Övriga driftkostnader		
		Reparationer och underhåll	35	57

(tkr)		2020	2019
	Resor, representation, information	194	1 208
	Köp av varor	188	1 382
	Köp av tjänster	24 425	20 586
	Summa	24 842	23 233
	Minskat resande och minskat behov av varor under 2020, som en följd av pandemin. Ökat behov av köpta tjänster med anledning av nya projekt och uppdrag.		
Not	6 Finansiella kostnader		
	Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	0	18
	Övriga finansiella kostnader (ränte- /kursförluster)	6	2
	Summa	6	20
	Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2020-01-08 varit noll.		

9.3.2 Balansräkning

			2020-12-31	2019-12-31
Not	7	Balanserade utgifter för utveckling		
		Ingående anskaffningsvärde	1 935	0
		Årets anskaffningar	7 957	1 935
		Summa anskaffningsvärde	9 891	1 935
		Ingående ackumulerade avskrivningar	-54	0
		Årets avskrivningar	-1 109	-54
		Summa ackumulerade avskrivningar	-1 163	-54
		Utgående bokfört värde	8 729	1 881
		Årets anskaffningar avser i huvudsak utveckling av två it-projekt; Digitala kunskapsnavet och Statistikdatabasen.		
Not	8	Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		
		Ingående anskaffningsvärde	3 796	3 796
		Summa anskaffningsvärde	3 796	3 796
		Ingående ackumulerade avskrivningar	-2 715	-1 869
		Årets avskrivningar	-789	-846
		Summa ackumulerade avskrivningar	-3 504	-2 715
		Utgående bokfört värde	292	1 081
Not	9	Förbättringsutgifter på annans fastighet		
		Ingående anskaffningsvärde	1 182	1 182
		Summa anskaffningsvärde	1 182	1 182
		Ingående ackumulerade avskrivningar	-571	-374
		Årets avskrivningar	-197	-197
		Summa ackumulerade avskrivningar	-768	-571
		Utgående bokfört värde	414	611
Not	10	Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
		Ingående anskaffningsvärde	3 065	2 961
		Årets anskaffningar	0	103
		Summa anskaffningsvärde	3 065	3 065
		Ingående ackumulerade avskrivningar	-2 268	-1 692
		Årets avskrivningar	-392	-576
		Summa ackumulerade avskrivningar	-2 660	-2 268
		Utgående bokfört värde	405	797

			2020-12-31	2019-12-31
Not	11	Fordringar hos andra myndigheter		
		Fordran ingående mervärdesskatt	2 285	1 544
		Kundfordringar hos andra myndigheter	45	0
		Summa	2 330	1 544
		Högre momsfordran i slutet av 2020 jämfört med 2019 kan jämföras med högre leverantörsskulder 2020. Mer kostnader fakturerades närmare årsslutet än föregående år.		
Not	12	Övriga kortfristiga fordringar		
		Fordringar hos anställda	0	12
		Utestående kreditfakturor	3	3
		Summa	3	15
Not	13	Förutbetalda kostnader		
		Förutbetalda hyreskostnader	721	719
		Övriga förutbetalda kostnader	948	1 343
		Summa	1 669	2 062
		Minskningen avser i huvudsak uteblivna bokningar för Almedalen 2021 samt reglering av kostnader för SFTI som gjordes innevarande år 2020, till skillnad från 2019.		
Not	14	Upplupna bidragsintäkter		
		Inomstatliga	0	595
		Summa	0	595
		År 2019 avslutades projektet Employment through Procurement, med bidrag från ESF-rådet.		
Not	15	Avräkning med statsverket		
		Anslag i icke räntebärande flöde		
		Ingående balans	166	586
		Redovisat mot anslag	1 000	1 000
		Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-654	-1 420
		Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	512	166
		Anslag i räntebärande flöde		
		Ingående balans	1 355	-207
		Redovisat mot anslag	93 994	94 795
		Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-94 419	-94 974

			2020-12-31	2019-12-31
		Återbetalning av anslagsmedel	0	1 741
		Fordringar avseende anslag i räntebärande flöde	930	1 355
		Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
		Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-654	-1 420
		Betalningar hänförliga till anslag och inkomstitlar	654	1 420
		Övriga fordringar /skulder på statens centralkonto	0	0
		Summa Avräkning med statsverket	1 442	1 521
Not	16	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		
		Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	14 831	9 450
		Summa	14 831	9 450
		<i>Belopp att reglera (+/-) för december mellan räntekontot och statens centralkonto</i>	512	166
		Beviljad kredit enligt regleringsbrev	7 000	7 000
		Maximalt utnyttjad kredit	0	0
Not	17	Myndighetskapital		
		Myndighetskapital saknas och därför redovisas inte någon specifikationstabell.		
Not	18	Övriga avsättningar		
		Avsättning för lokalt omställningsarbete		
		Ingående balans	453	338
		Årets förändring	126	115
		Utgående balans	579	453
		Översyn av strategisk kompetensförsörjning beräknas vara klar i början av 2021. Då kommer konkreta planer fastställas, vilket troligen kommer leda till att del av beloppet nyttjas, dock ännu oklart hur mycket.		
Not	19	Lån i Riksgäldskontoret		
		Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar.		
		Ingående balans	4 153	3 185
		Under året nyupptagna lån	7 894	2 767
		Årets amorteringar	-2 493	-1 800
		Utgående balans	9 554	4 153
		Beviljad låneram enligt regleringsbrev	12 000	10 000

			2020-12-31	2019-12-31
		Ökningen förklaras av lån för finansiering av i huvudsak två it-projekt; Digitala kunskapsnavet och Statistikdatabasen, se även ökade utgifter för utveckling.		
Not	20	Kortfristiga skulder till andra myndigheter		
		Utgående mervärdesskatt	15	27
		Arbetsgivaravgifter	1 093	1 117
		Leverantörsskulder till andra myndigheter	1 107	895
		Summa	2 214	2 039
Not	21	Leverantörsskulder		
		Utomstatliga i Sverige	9 299	5 488
		Utländska	0	103
		Summa	9 299	5 590
		Större andel av kostnaderna fakturerades närmare årsskiftet än föregående år. Se även ökad momsfordran för 2020 jämfört med 2019.		
Not	22	Övriga kortfristiga skulder		
		Personalens källskatt	1 032	1 087
		Summa	1 032	1 087
Not	23	Upplupna kostnader		
		Upplupna semesterlöner inklusive sociala avgifter	5 264	3 838
		Övriga upplupna löner inklusive sociala avgifter	331	300
		Övriga upplupna kostnader	1 130	1 269
		Summa	6 726	5 407
		Antalet inestående semesterdagar har ökat från 943 år 2019 till 1 234 st år 2020. En trolig förklaring till detta är pandemin som präglade året, med minskade möjligheter till resande och ökat hemarbete.		
Not	24	Oförbrukade bidrag		
		Bidrag som erhållits från icke-statliga organisationer eller privatpersoner	308	285
		Summa	308	285

9.3.3 Anslagsredovisning

<p>Not 26</p>	<p>Uo 02 1:17 ap.1 Upphandlingsmyndigheten Enligt regleringsbrevet disponerar Upphandlingsmyndigheten en anslagskredit på 2 832 tkr. Under året har myndigheten utnyttjat 930 tkr av krediten. Upphandlingsmyndigheten finansierar hela det negativa ingående överföringsbeloppet (-1 355 tkr) med årets tilldelade medel. Anslaget är räntebärande.</p>
<p>Not 27</p>	<p>Uo 02 1:17 ap.2 Vägledningsfunktion för statsstödsfrågor Enligt regleringsbrevet disponerar Upphandlingsmyndigheten inte någon anslagskredit på denna anslagspost. Anslaget är räntebärande.</p>
<p>Not 28</p>	<p>Uo 02 1:17 ap.4 Information om tillförlitliga produktionsvillkor i andra länder Enligt regleringsbrevet disponerar Upphandlingsmyndigheten inte någon anslagskredit på denna anslagspost. Anslaget är räntebärande.</p>
<p>Not 29</p>	<p>Uo 21 1:2 ap.6 Energikrav i offentlig upphandling Enligt regleringsbrevet disponerar Upphandlingsmyndigheten inte någon anslagskredit på anslagsposten. Anslaget är icke räntebärande.</p>

10. Sammanställning över väsentliga uppgifter

(tkr)	2020	2019	2018	2017	2016
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad	12 000	10 000	5 000	5 000	5 000
Utnyttjad	9 554	4 153	3 185	3 979	2 207
Kontokrediter Riksgäldskontoret					
Beviljad	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000
Maximalt utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	0	1	11	0	0
Räntekostnader	0	18	92	73	89
Avgiftsintäkter					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	0	0	0	0	0
Avgiftsintäkter	197	534	446	203	455
Anslagsskredit					
Beviljad Uo 02 1:17 ap.1	2 832	5 698	2 821	0	2 485
Utnyttjad Uo 02 1:17 ap.1	930	1 355	1 533	0	0
Anslag					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande Uo 02 1:17 ap.1	0	0	0	11 263	16 438
Anslagssparande Uo 02 1:17 ap.2	0	0	1 176		
Anslagssparande Uo 02 1:17 ap.3	-	0	565		
Anslagssparande Uo 02 1:17 ap.4	0	0			
Bemyndiganden	Ej tillämpligt				
Personal					
Antalet årsarbetskrafter (st)	65,1	73,7	67,37	56,8	49,0
Medelantalet anställda (st)**	74	83	78	68	57
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 498	1 363	1 494	1 414	1 432
Kapitalförändring					
Årets	0	0	0	0	0
Balanserad	0	0	0	0	0

** I beräkningen av medelantalet anställda samtliga år är inte eventuellt tjänstledig personal frånräknad.

Bilagor

I nedanstående bilagor beskriver vi metod och material för de resultatindikatorer som redovisas samt osäkerheter som är förknippade med resultaten.

Bilaga 1. Resultatindikatorer för inriktningssmålen i den nationella upphandlingsstrategin

I syfte att redovisa resultat för de upphandlande organisationernas måluppfyllelse av inriktningssmålen i den nationella upphandlingsstrategin har vi operationaliserat inriktningssmålen till ett eller flera effektmål som beskriver önskade framtida tillstånd för den samhällsnytta som de offentliga inköpen ska skapa. Effektmålen presenteras i inledningen för respektive inriktningssmåls avsnitt.

Under 2020 har vi har följt upp effektmålen med en enkätstudie till upphandlingsansvariga i upphandlande organisationer. Enkäten bygger vidare på våra enkätstudier 2016 och 2018. Vi redovisar förändringar för de indikatorer som även fanns med i enkätstudien 2018. Vi kan däremot inte jämföra med resultat för 2016 på grund av brister i dokumentationen.

Om 2020 års enkätstudie

I enkätundersökningen ombads respondenterna värdera sin organisations inköpsarbete ur olika aspekter, och för varje effektmål tog vi fram ett målindex som byggdes upp av resultatet för två eller flera indikatorer. Målindex utgör medelvärdet av indikatorerna i respektive effektmål, vilket sedan indexerats från 0 till 100.

I de enkätfrågor som fungerar som underlag för indikatorer fick respondenterna ta ställning genom att använda två typer av skalor:

- På den ena skalan formulerades frågorna som "I vilken utsträckning..." Dessa besvarades på en intervallskala från 1 (låg) till 5 (hög). Det fanns också möjlighet att svara "Vet ej".
- På den andra skalan inleddes frågorna med "Har ni/er organisation..." Dessa besvarades på en ordinalskala där svaren rangordnas men inte är numeriska. De svarsalternativ som användes var "Ja helt", "Ja delvis", "Nej" och "Vet ej". För några frågor fanns svarsalternativet "Inte applicerbar".

Resultatet för varje enkätfråga har kodats om till en 0/1-variabel, och för intervallskalefrågorna har svarsalternativ 4–5 kodats som 1 (hög utsträckning) och resten som 0 (noll). För ordinalskalefrågorna har svarsalternativen "Ja helt" och "Ja" delvis kodats som 1 (hög utsträckning) och resten som 0 (noll). Resultaten för respektive indikatorer visar andelen organisationer som angett att de i hög utsträckning arbetar med indikatorn.

Ett målindex på 0 procent innebär inte att man har 0 procents måluppfyllelse, utan målindex mäter styrkan på drivkraften i arbetet för ökad måluppfyllelse. Vi uttalar oss alltså inte om de upphandlande organisationernas måluppfyllelse utan om i vilken

utsträckning de offentliga inköpen behöver utvecklas för att bidra till att effektmålen uppnås.

Vår bedömning är att resultaten är representativa för statliga myndigheter, kommuner och regioner men att det finns viss osäkerhet kopplat till offentliga bolagen. I nedanstående tabell redovisas svarsfrekvenserna från enkätundersökningen.

Tabell 41: Svarsfrekvenser i Upphandlingsmyndighetens enkätundersökning – uppföljning av utvecklingen på upphandlingsområdet

Kundgrupp	Bruttourval	Nettourval	Svar	Svarsfrekvens
Offentliga bolag	1 035	1 035	280	27 %
Kommuner	289	283	207	73 %
Regioner	20	20	12	60 %
Statliga myndigheter	234	227	160	70 %
Totalt	1 578	1 565	659	42 %

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

Svarsekvensen för kommuner och statliga myndigheter är god – som lägst 70 procent. För regioner är svarsfrekvensen 60 procent. Eftersom antalet regioner är litet i förhållande till antalet kommuner och statliga myndigheter slår dock enstaka bortfall hårt på det totala resultatet och därför hade det varit önskvärt med fler svarande. Svarsfrekvensen för offentliga bolag var låg, vilket gör att resultaten bör tolkas med försiktighet.

Det finns inget systematiskt bortfall i någon specifik kundgrupp när vi analyserat på undergruppsnivå (SNI-kod, klassificeringssystemet COFOG, SKR:s kommungruppsindelning) utan bortfallet är jämnt fördelat. Vi ser därför inget skäl att anta att resultaten inte är representativa på kundgruppsnivå.

Validitetsproblem förknippade med vissa resultatindikatorer

Vissa enkätfrågor används som indikatorer för flera mål. Till exempel ingår indikatorn ”Genomför marknadsanalyser vid planering av enskilda upphandlingar” i målinde för följande effektmål:

- De offentliga inköpen planeras, genomförs och följs upp på ett ändamålsenligt sätt.
- Offentliga affärer är attraktiva för såväl stora som små och medelstora leverantörer, ideella organisationer och utländska leverantörer.
- En offentlig upphandling som främjar innovationer och alternativa lösningar.
- De offentliga inköpen bidrar till ökad sysselsättning för personer i särskilt utsatta grupper och personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Den fråga indikatorn bygger på är generellt formulerad och berör därför inte specifikt de olika effektmål som vi följer upp med indikatorn. Det innebär att det finns en risk att de marknadsanalyser respondenterna angett att de genomför inte med säkerhet bidrar till att uppfylla samtliga de effektmål som de utgör en indikator för. Denna osäkerhet är främst förknippad med följande indikatorer:

- Genomför marknadsanalyser vid planering av enskilda upphandlingar.
- Genomför behovsanalys vid planering av enskilda upphandlingar.
- Dialog med leverantörer innan upphandling.
- Dialog med leverantörer under upphandling.
- Uppföljning av leveransavvikelser.
- Uppföljning av avtals- och leverantörstrohet.
- Deltar i beställarnätverk.

Bilaga 2. Resultatindikatorer för redovisning av resultat för statsstöd

Resultatindikatorerna för om funktioner i kommuner och regioner har den kunskap de behöver för att hantera statsstödsfrågor i sin verksamhet är baserade på en enkätstudie till kommuner och regioner 2019. Enkäten skickades till kommuner och regioners ekonomidirektör eller motsvarande samt till chefsjurist, stadsjurist eller motsvarande, det vill säga två respondenter per organisation.

Tabell 42. Svarsfrekvens – statsstödsenkät 2019

Organisation	Urval	Antal svar	Svarsfrekvens
Kommuner	572*	309	54 %
Regioner	42	22	52 %
Totalt	614	331	54 %

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2019.

* Åtta kommuner saknar juristfunktion.

Av de som svarade på undersökningen arbetar 93 procent inom kommun och 7 procent inom region. Hälften är ekonomidirektörer eller motsvarande, cirka en tredjedel är chefsjurist, stadsjurist eller motsvarande och cirka femtedel svarar att de har en annan funktion.

Bilaga 3. Resultatindikatorer för redovisning av genomslag för vårt webbstöd

Vi följer upp genomslaget för vårt webbstöd med resultatindikatorn ”antal besök”. Indikatorn bygger i sin tur på variabeln ”sessioner i webbanalysverktyget” som är ett mått på om någon (till exempel ett visst IP-nummer från en dator) har besökt en webbplats. Indikatorn mäter alltså inte om besökaren har tagit till sig information eller om besökaren ansåg att informationen var relevant. Vidare kan det vara så att en och samma person står för flera besök.

För att bedöma om stödet på våra digitala plattformar är relevant för besökarna och bidrar till måluppfyllelse har vi undersökt hur länge respektive besök har varat. I tabell 43 nedan redovisar vi hur besöken fördelats utifrån hur lång tid de har varat.

Tabell 43. Antal besök fördelat på besökslängd på de digitala kanalerna

Besökslängd	Andel av det totala antalet besök	
	2019	2020
År		
0–60 sekunder	42 %	45 %
61–180 sekunder	19 %	18 %
181–600 sekunder	17 %	16 %
601–1 800 sekunder	15 %	14 %
1801+ sekunder	7 %	7 %

Källa: Upphandlingsmyndigheten 2020.

Drygt hälften av besöken är kortare än 60 sekunder. Besök som varar under en minut har troligen inte bidragit till ökad kunskap för besökaren.

Det finns dock vissa osäkerheter i resultaten. Om besökaren bara går in på en sida och stannar där blir besöket registrerat som 0 sekunder, dessutom räknats inte besökstiden för den sista sidan som användaren besöker. Det innebär att alla besök potentiellt kan ha varat längre än det tabellen ovan visar. Vi har inte gjort någon fördjupad analys av besökslängden, så besöksstatistiken ska därför tolkas med försiktighet.

Förändrat rapporteringssätt av besök i kriterietjänsten

Fram till och med 2019 togs besök i kriterietjänsten fram med i en så kallad anpassad rapport i vårt webbanalysverktyg. Vårt kvalitetsarbete har visat att detta ger en missvisande bild av antalet som tagit del av kriterietjänsten, eftersom en besökare som kom in via startsidan eller via en annan kategori i tjänsten och sedan besökte till exempel livsmedelkategorin inte rapporterades som ett besök i kriterietjänsten.

För 2020 har vi ändrat metod och tar nu fram antalet besök via segmentering. Detta ger en mer rättvisande bild, eftersom statistiken nu visar antalet besök när en användare har besökt minst en sida i en av kategorierna i kriterietjänsten. Detta förklarar den stora ökningen av antalet besök 2020 jämfört med tidigare år.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Solna 2021-02- 22

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Inger Ek', followed by a long horizontal line extending to the right.

Inger Ek

Generaldirektör

